

Weliswaar.be

WELZIJNS- EN GEZONDHEIDSMAGAZINE - DECEMBER 2009 - NR. 91

Onderzoek Welzijn en gezondheid in 2009

**UITNEEMBARE
KALENDER**

Weliswaar.be 2010	
Januari	Februari
1. 1. 2010	1. 2. 2010
2. 1. 2010	2. 2. 2010
3. 1. 2010	3. 2. 2010
4. 1. 2010	4. 2. 2010
5. 1. 2010	5. 2. 2010
6. 1. 2010	6. 2. 2010
7. 1. 2010	7. 2. 2010
8. 1. 2010	8. 2. 2010
9. 1. 2010	9. 2. 2010
10. 1. 2010	10. 2. 2010
11. 1. 2010	11. 2. 2010
12. 1. 2010	12. 2. 2010
13. 1. 2010	13. 2. 2010
14. 1. 2010	14. 2. 2010
15. 1. 2010	15. 2. 2010
16. 1. 2010	16. 2. 2010
17. 1. 2010	17. 2. 2010
18. 1. 2010	18. 2. 2010
19. 1. 2010	19. 2. 2010
20. 1. 2010	20. 2. 2010
21. 1. 2010	21. 2. 2010
22. 1. 2010	22. 2. 2010
23. 1. 2010	23. 2. 2010
24. 1. 2010	24. 2. 2010
25. 1. 2010	25. 2. 2010
26. 1. 2010	26. 2. 2010
27. 1. 2010	27. 2. 2010
28. 1. 2010	28. 2. 2010
29. 1. 2010	29. 2. 2010
30. 1. 2010	30. 2. 2010
31. 1. 2010	31. 2. 2010
Maart	April
1. 3. 2010	1. 4. 2010
2. 3. 2010	2. 4. 2010
3. 3. 2010	3. 4. 2010
4. 3. 2010	4. 4. 2010
5. 3. 2010	5. 4. 2010
6. 3. 2010	6. 4. 2010
7. 3. 2010	7. 4. 2010
8. 3. 2010	8. 4. 2010
9. 3. 2010	9. 4. 2010
10. 3. 2010	10. 4. 2010
11. 3. 2010	11. 4. 2010
12. 3. 2010	12. 4. 2010
13. 3. 2010	13. 4. 2010
14. 3. 2010	14. 4. 2010
15. 3. 2010	15. 4. 2010
16. 3. 2010	16. 4. 2010
17. 3. 2010	17. 4. 2010
18. 3. 2010	18. 4. 2010
19. 3. 2010	19. 4. 2010
20. 3. 2010	20. 4. 2010
21. 3. 2010	21. 4. 2010
22. 3. 2010	22. 4. 2010
23. 3. 2010	23. 4. 2010
24. 3. 2010	24. 4. 2010
25. 3. 2010	25. 4. 2010
26. 3. 2010	26. 4. 2010
27. 3. 2010	27. 4. 2010
28. 3. 2010	28. 4. 2010
29. 3. 2010	29. 4. 2010
30. 3. 2010	30. 4. 2010
31. 3. 2010	31. 4. 2010
Mai	Juni
1. 5. 2010	1. 6. 2010
2. 5. 2010	2. 6. 2010
3. 5. 2010	3. 6. 2010
4. 5. 2010	4. 6. 2010
5. 5. 2010	5. 6. 2010
6. 5. 2010	6. 6. 2010
7. 5. 2010	7. 6. 2010
8. 5. 2010	8. 6. 2010
9. 5. 2010	9. 6. 2010
10. 5. 2010	10. 6. 2010
11. 5. 2010	11. 6. 2010
12. 5. 2010	12. 6. 2010
13. 5. 2010	13. 6. 2010
14. 5. 2010	14. 6. 2010
15. 5. 2010	15. 6. 2010
16. 5. 2010	16. 6. 2010
17. 5. 2010	17. 6. 2010
18. 5. 2010	18. 6. 2010
19. 5. 2010	19. 6. 2010
20. 5. 2010	20. 6. 2010
21. 5. 2010	21. 6. 2010
22. 5. 2010	22. 6. 2010
23. 5. 2010	23. 6. 2010
24. 5. 2010	24. 6. 2010
25. 5. 2010	25. 6. 2010
26. 5. 2010	26. 6. 2010
27. 5. 2010	27. 6. 2010
28. 5. 2010	28. 6. 2010
29. 5. 2010	29. 6. 2010
30. 5. 2010	30. 6. 2010
31. 5. 2010	31. 6. 2010

Wat hebben we nog aan Darwin? p. 30

Zorginnovatie: de problemen oplossen vóór
ze zich stellen p. 14

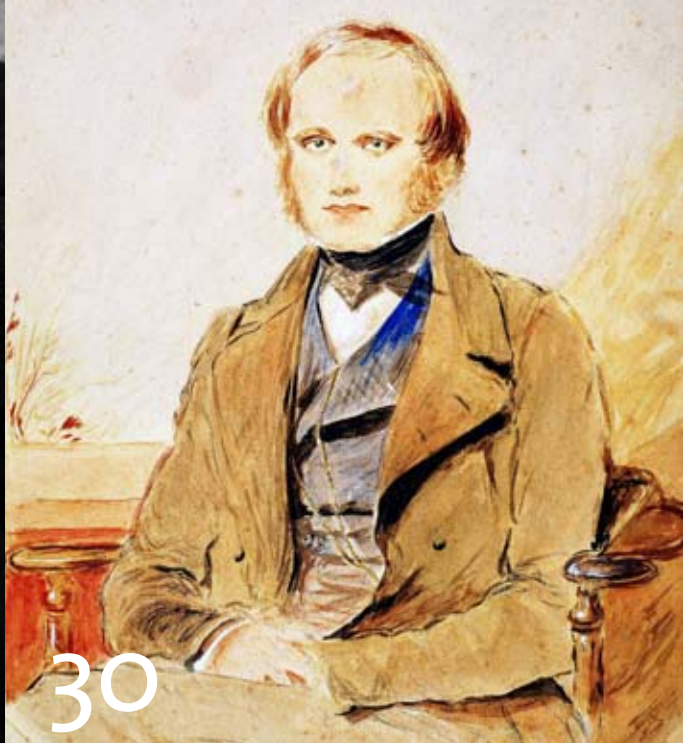
Chantal Van Audenhove (Steunpunt WVG):
“Met ons onderzoek kan de minister kort
op de bal spelen.” p. 6

10

De jeugdadvocaat versus de criminoloog

Jeugdcriminaliteit, hoe zit dat nu? Onderzoek toont aan dat ze daalt, maar op het terrein merken ze daar weinig van.

30

Het jaar van Darwin

Doet Darwin er 150 jaar na *The Origin of Species* nog toe? "Aan evolutiepsychologie is niets bedreigends."

Inhoud

- 04 **Actueel**
- 06 **In dienst van het beleid**
Chantal Van Audenhove over het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- 08 **De taal van de zorg**
Meertaligheid en interculturele communicatie
- 09 **Onbekend en onbemind**
Een cultuursociologische benadering van ethnocentrisme
- 10 **De dans der cijfers**
De jeugdadvocaat versus de criminoloog
- 14 **De toekomst is creatief**
Manieren om zorginnovatie te stimuleren
- 21 **Arbeid met een hart**
Het belang van sociale economie
- 22 **Eerst relatie, dan participatie**
Cliëntparticipatie in de jeugdhulp
- 25 **Liever Triple P**
Spreekuur bij Kind en Gezin
- 26 **"We willen gezond leven aantrekkelijk maken"**
Marleen Finoulst bericht wetenschappelijk onderbouwd over gezondheid
- 28 **Een maximumfactuur voor niet-medische kosten?**
Nieuwe steunscenario's voor hulpbehoevenden
- 30 **"Aan evolutiepsychologie is niets bedreigends"**
Johan Braeckman over de invloed van Darwin op de wetenschap
- 33 **Ge(s)laagd contact**
Problematisch middelengebruik en intrafamiliaal geweld
- 34 **Versterk de pleegzorg**
Indicatoren voor geslaagde pleegzorg moeilijk vast te leggen
- 36 **Lokale actoren smeden plannen**
Lokale sociale beleidsplannen onder de loep
- 38 **Uitgelezen**

De toekomst van lokaal sociaal beleid

Leen Sannen vat samen wat de gemeenten op sociaal vlak van plan zijn.

Kan wetenschap de wereld redden?

Het beste idee dat iemand ooit gehad heeft. Zo noemde de Amerikaanse filosoof Daniel Dennett de centrale stelling van Darwin. Die laatste had in 1838 *An Essay on the Principle of Population* van Thomas Malthus gelezen, 40 jaar eerder geschreven. Volgens Malthus waren armoede, honger en ziekte een noodzakelijk kwaad dat de bevolkingsaan groei onder controle hield. Deze *struggle for existence* inspireerde economen als Adam Smith en David Ricardo. Zij predikten zo weinig mogelijk staatsinterventie in de markt en in de sociale structuren. Het idee van Malthus verschaftte ook Darwin eindelijk een bruikbare theorie waarmee hij zijn observatie van planten en dieren naar de mens kon uitbreiden. De evolutie van de mens was evenzeer het gevolg van de eliminatie van ongewenste variaties en de overleving van gewenste variaties.

Het idee van de *survival of the fittest* ontleende Darwin aan Herbert Spencer, die ook bedacht dat zonder overheidsingrijpen de bekwaamsten zouden overblijven en de zwakkeren zouden verdwijnen. Hoe dan ook is de huidige mens er als 'soort' niet voor altijd. Amper 6 jaar na Darwins *On the Origin of Species* legde Gregor Mendel de grondvesten voor de genetica. De Tsjechische monnik had het mechanisme ontdekt hoe erfelijke trekken van generatie op generatie overgaan. Darwin had zich daarover jaren het hoofd gebroken.

Darwins conclusies werden onder meer door het fascisme misbruikt als argumentatie voor zijn rassenleer. Terwijl hij allicht het omgekeerde bedoelde met zijn theorie over natuurlijke selectie. Sympathie, solidariteit en altruïsme zijn genetische eigenschappen die onze soort doen overleven. Zorgzaamheid is een adaptief voordeel van de mens. Van dergelijke natuurlijke selectie kan in onze maatschappij overigens moeilijk sprake zijn. Zij wordt tegengewerkt door een markteconomisch systeem dat onvermijdelijk uitsluiting tot gevolg heeft. Het systeem onttrekt bepaalde groepen, generatie na generatie, de kans zich aan te passen.

We zijn dus aangewezen op de correcties die we aanbrengen in onze sociale structuren. De wetenschappen kunnen dat systeem en het bijhorende sociale beleid aanpassen, en hopelijk stukje bij beetje de wereld redden.

Nico Krols,
Hoofdredacteur *Weliswaar*

► Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

Kalender 2010

De dagen en weken van
welzijn en gezondheid p. 15

Gebruik van kinderopvang is toegenomen

Het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving onderzocht het gebruik van opvang voor kinderen jonger dan 3 in het Vlaams Gewest. Uit dit onderzoek bleek dat het regelmatige gebruik van kinderopvang sinds 2004 met 7,5% is toegenomen.

Het vorige onderzoek is meer dan 5 jaar oud. Dit keer werd er ook gevraagd naar de ervaringen van de ouders met de kinderopvang. De resultaten geven een overzicht van het gebruik van kinderopvang, zowel van de formele als van de informele opvang. In februari 2009 maakte 63,2% van de kinderen van 3 maanden tot 3 jaar regelmatig gebruik van kinderopvang. 31% gebruikt geen opvang. Het regelmatige gebruik is sterk toegenomen (van 55,7% in 2004 tot 63,2% in 2009). Deze stijging hangt samen met de toegenomen werkzaamheidsgraad van de moeders (+15%) in vergelijking met 2004.

Kansarme gezinnen maken, in vergelijking met niet-kansarme gezinnen, minder regelmatig gebruik van opvang (21% regelmatige gebruikers tegenover 65,7% voor niet-kansarme gezinnen). In vergelijking met 2004 is het regelmatige gebruik ook nauwelijks gewijzigd. Allochtone gezinnen maken eveneens minder regelmatig gebruik van opvang dan de autochtonen (32,6% tegenover 70,8%). In vergelijking met 2004 is het gebruik door deze groep echter wel gestegen, namelijk van 23,7% tot 32,6%.

Iets meer dan de helft (56,6%) van de moeders die een beroep doen op kinderopvang vindt de balans tussen werk en gezin bevredigend. Bij de vaders is dat 75,9%. Mocht het financieel haalbaar zijn, dan zouden 4 op 10 moeders hun kindje vaker zelf opvangen en minder werken. Bijna alle ouders (96,2%) beoordelen de kwaliteit van de opvang als goed tot zeer goed. De onderzoekers berekenden de prijs voor een voltijdse opvang (160 uren) van 1 kind gedurende 1 maand: 11,9% van het beschikbare maandelijkse gezinsinkomen gaat naar de opvang. Aandachtspunt voor het beleid blijft het creëren van goede en inkomensgerelateerde kinderopvang.

► www.kindengezin.be

© dreamstime.com

Welzijns-academie in de steigers

Mieke Vogels (Groen!) wil een Welzijns-academie oprichten. Ze denkt daarbij aan een denktank met onderzoekers en mensen die ervaring hebben in de welzijnssector.

Driemaandelijks zullen buitenlandse experts worden uitgenodigd om dieper in te gaan op specifieke thema's. Volgens Vogels "wordt in Vlaanderen

© Belega

wel ingegaan op concrete problemen, maar wordt er amper nagedacht over een globaal welzijnsbeleid". Vogels, die als docent een paar handboeken over welzijnsbeleid heeft geschreven, bevestigt dat ze in maart 2010 met een eerste lezing van de welzijnsacademie wil uitpakken. "Een aantal internationale autoriteiten op het gebied van welzijnseconomie is al gecontacteerd. Ik heb ook mijn basistekst klaar op basis waarvan we nu een stuurgroep zullen vormen. Namen kan ik in dit stadium nog niet noemen, maar ik kan wel zeggen dat het onze bedoeling is om via een universitair centrum het onderzoek over welzijnseconomie te stimuleren." Mieke Vogels was van 1999 tot 2003 zelf Vlaams minister van Welzijn. Daarna bleef ze als Vlaams parlements-lid het beleid op de voet volgen. (EB)

Jaarboek Armoede en Sociale Uitsluiting

Zoals elk jaar biedt het *Jaarboek Armoede en Sociale Uitsluiting* een uitgebreid overzicht van de meest recente cijfers, beleidsmaatregelen en wetenschappelijk onderzoek over armoede en sociale uitsluiting.

In dit verkiezingsjaar blikken de auteurs terug op het armoedebeleid van de voorbije jaren in Vlaanderen, Brussel en Wallonië en verkennen ze de beleidsintenties voor de nieuwe legislatuur. Nieuwe tendensen, zoals de ongelijke verdeling van milieuroisico's en energie-armoede, krijgen bijzondere aandacht. De progressiviteit van ons belastingsysteem en de pro's en contra's van activering als armoedebestrijdingsstrategie worden onder de loep genomen. Met het 'Europees Jaar van de strijd tegen de armoede' voor de deur, verkent het boek de belangrijkste kenmerken van en instrumenten voor armoedebestrijding op het Europese niveau.

- ▶ Jan Vranken, Geert Campaert, Danielle Dierckx en An Van Haarlem (red.), *Jaarboek armoede en sociale uitsluiting*, Acco, 2009, 360 p., € 35,50. ISBN 978 90 334 7604 4
- ▶ www.oases.be

Welzijnssector in vogelvlucht

Er is een herziene editie verschenen van *Het welzijnsbeleid in Vlaanderen*, een boek dat voormalig minister van Welzijn Mieke Vogels schreef. Het is een nog steeds relevante tekst die duidelijk maakt hoever de welzijnssector wel reikt.

Voor leken biedt het boek een goed overzicht van deelsectoren, hun verantwoordelijkheden, middelen en doelgroepen. Na de staatshervorming van 1980 werd welzijn een van de belangrijkste bevoegdheden van de Vlaamse gemeenschap. Het is revelerend om te volgen hoe het beleid van die 30 jaar de ontwikkelingen in de welzijnszorg heeft gevolgd en gestuurd. De auteur stelt pertinente vragen. Is het recht op zorg haalbaar en betaalbaar? De gehandicaptenzorg in Vlaanderen is nog steeds een zorg die vertrekt vanuit de instelling. De ouderenzorg daarentegen zet alles in op thuiszorg. Hoe komt het dat de ontwikkeling van beide sectoren zo uiteenlopend

is? Jeugdhulpverlening bestaat in alle geuren en kleuren: via de bijzondere jeugdzorg, de gehandicaptensector, de geestelijke gezondheidszorg, Kind en Gezin, de centra voor leerlingenbegeleiding. Hoe vindt een jongere in dit kluwen de juiste hulpverlening? Kind en Gezin wil alle kinderen in Vlaanderen begeleiden en vaccineren. Hoe pak je dit aan in de steden waar steeds meer kinderen worden geboren in een gezin waar (een van) beide ouders geen Nederlands spreken? Door in te gaan op de details van ons welzijnsmodel wordt ook het belang van die actuele debatten duidelijker. De zorg is bijvoorbeeld enorm uitgebreid en nog dekt het aanbod de vraag niet. Als we steeds weer mensen en middelen tekortkomen, hoe komen we dan van de wachtlijsten af? En is de overheid wel in staat om alle vormen van zorg te ondersteunen? (HP)

- ▶ Mieke Vogels, *Het welzijnsbeleid in Vlaanderen*, LannooCampus, 2009, 192 p., € 19,95. ISBN 978 90 209 8575 7

Tijdelijk onderwijs aan huis

Van de Vlaamse jongeren kampt 20% met leerachterstand. Daar wil het Fonds Ivens-Boons iets aan doen. Om te beginnen wil het tijdelijk onderwijs aan huis stimuleren voor kinderen en jongeren die langdurig ziek zijn, zodat ze hierdoor de boot niet missen.

Het fonds bundelt zijn krachten met die van RESOC Mechelen, met scholen, OCMW's en kindziekenhuizen. Er bestaan wettelijke mogelijkheden om de leerachterstand tot een minimum te beperken door onder meer tijdelijk onderwijs aan huis. Helaas is dit te weinig gekend bij wie dit het meest nodig heeft, zegt Willy Ivens. Het fonds wil de bestaande initiatieven beter op elkaar afstemmen, ouders informeren, scholen sensibiliseren om er meer over te communiceren, en beleidsvoorstellen formuleren. Het project ging in Mechelen van start met een intensieve informatiecampagne voor ouders. In een latere fase worden ook andere regio's gemobiliseerd. (RG)

- ▶ www.resocmechelen.be

Chantal Van Audenhove over het Steunpunt Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin

In dienst van het **beleid**

Steunpunt WVG Wetenschappelijk onderzoek is een onmisbaar baken voor onze beleidsmakers. Maar in het verleden stond ons sterk verdeelde onderzoekslandschap de efficiëntie wel eens in de weg. De oplossing? Steunpunten, per ministerie. Professor Chantal Van Audenhove leidt sinds 2007 het steunpunt van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. **Tekst Stefanie Van den Broeck | Foto's Jan Locus**

Hoe is dit steunpunt ontstaan?

Chantal Van Audenhove: "Het ministerie heeft 2 jaar geleden besloten dat er een steunpunt moest komen om al het onderzoek in opdracht van de minister samen te brengen. Vroeger was er heel wat inefficiëntie. Het Vlaamse onderzoekslandschap was versnipperd. Het huidige systeem leidt tot meer samenwerking. Maar de verwachtingen waren hooggespannen: er staan actuele thema's en doelgroepen op de agenda van de minister.

Met het zogenaamde ad-hoc-onderzoek kan de minister kort op de bal spelen en de resultaten snel toepassen in zijn beleid.

Geen eenvoudige opgave, maar we hebben ons er met een 10-tal onderzoekers in vastgebeten. Ook al kenden de onderzoekers van de KUL, UGent,

VUB en de Katholieke Hogeschool Kempen elkaar niet zo goed, we zijn er toch in geslaagd een ambitieus 5-jarenprogramma op te stellen."

Wat is er zo ambitieus aan het programma?

"We vormen een groep onderzoekers uit uiteenlopende disciplines: van geneeskunde tot recht. Dat heeft als voordeel dat we verschillende inzichten samenbrengen. Maar het ambitieuze schuilt er vooral in dat we met die ploeg 5 jaar lang aan één onderzoeksprogramma werken. Wie een beetje thuis is in de onderzoekswereld beseft hoe uniek dit is. Bij het beleids-

onderzoek krijg je meestal maar een budget voor een jaar. Maar wij kunnen echt op lange termijn werken."

Waarom is dat zo cruciaal?

"Het zorgt ervoor dat we grote groepen mensen 5 jaar lang kunnen volgen, wat interessante informatie oplevert. Neem nu 'Kans', een onderzoek gericht op mensen met financiële moeilijkheden die een beroep doen op CAW's en OCMW's. We wilden graag weten welke weg die mensen afleggen en welke hulpvoorzieningen ze wanneer en waarom gebruiken. Daarom bevragen we dezelfde mensen opnieuw na een paar maanden. Zo kunnen we hun traject nauwgezet in kaart brengen. Een ander voorbeeld is 'Jong', waarbij we – zoals de naam al doet vermoeden – grote groepen 0-, 6- en 12-jarigen observeren en interviewen. Dat leert ons ontzettend veel over ontwikkeling en opvoeding. Zo'n resultaten zijn onbereikbaar bij korte onderzoeken."

Gaan jullie ook in op brandend actuele thema's?

"Dat is een ander deel van onze opdracht, het zogenaamde ad-hoconderzoek. De bedoeling daarvan is dat de minister kort op de bal kan spelen. Wil hij bijvoorbeeld weten waarom er in ons land zoveel meer zelfdoding voorkomt dan in Nederland, dan kunnen wij dat op een snelle en efficiënte manier onderzoeken. De minister krijgt op korte termijn resultaten, waardoor hij die snel kan toepassen in zijn beleid."

Wanneer mogen we resultaten verwachten?

"Bij het langdurige onderzoek is het nu eigenlijk nog te vroeg voor concrete cijfers en resultaten. Toch hebben we midden oktober al een studiedag georganiseerd, 'Vlaanderen gezond en wel'. Daarmee wilden we vooral een signaal geven: het proces is net zo belangrijk als de statistische resultaten. Want ook uit dat onderzoeksproces kunnen we veel leren."

Chantal Van Audenhove, SWVG: "Het Vlaamse onderzoekslandschap was versnipperd. Het huidige systeem leidt tot meer samenwerking."

Zo hebben we ondervonden dat er nog steeds een groot probleem is bij de verwerking van de interviews. De onderzoekers stelden vast dat het niet mogelijk is om met de registratiegegevens de onderzoeksvragen vlot te beantwoorden. Dat zou nochtans mogelijk moeten zijn. Een globaal registratiesysteem met elektronische cliëntendossiers zou ons al een eind op weg helpen. Tijdens ons onderzoek bleek ook nog maar eens hoe moeilijk het is om kwetsbare groepen in onze samenleving te bereiken. Daar moeten we dus aan werken."

Is er voldoende terugkoppeling naar het beleid?

"Dat is de bedoeling. Met de ad-hoconderzoeken lukt dat zeker. Die onderzoeken zijn het gevolg van rechtstreekse vragen van de minister. Die resultaten worden onmiddellijk opgevolgd. Of ze ook omgezet worden in beleid is natuurlijk een politieke kwestie. Daar hebben we geen vat meer op."

Wat gebeurt er na 2011 als het mandaat van het steunpunt verloopt?

"Wij pleiten ervoor het onderzoek verder te zetten. Maar ook dat is een politieke beslissing. Het zou in elk geval zonde zijn om bestaande gegevens die nog niet voldoende bestudeerd zijn zomaar verloren te laten gaan. Goed wetenschappelijk onderzoek is essentieel

voor goed beleid, dus moeten we zorgvuldig omspringen met de beperkte middelen."

Besteedt Vlaanderen te weinig geld aan wetenschappelijk onderzoek?

"In vergelijking met sommige buurlanden zijn de budgetten toch wel aan de krappe kant. Voor het steunpunt is dat een reëel probleem, want we moeten vaak rekenen op vrijwilligers, bijvoorbeeld om enquêtes af te nemen. En in de hogescholen vragen we de docenten om hun studenten zo veel mogelijk opdrachten te geven in het teken van lopende onderzoeken. Ik pleit dus absoluut voor meer middelen voor beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek."

We horen nog van jullie?

"We zullen regelmatig een tip van de sluier oplichten en we zullen dat op een toegankelijke manier doen. Onder meer met nieuwsflitsen willen we de aandacht vestigen op ons onderzoek. Het is belangrijk dat iedereen beseft dat onderzoekers niet in een ivoren toren zitten. Ze willen dat hun resultaten gebruikt worden en dat er een dialoog op gang komt."

► *Meer info op www.steunpuntwvg.be*

► *Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum*

Meertaligheid en interculturele communicatie

De taal van de zorg

Boek De wereld is een dorp. Vooral de stad vertoont opvallende tekenen van die toenemende globalisering. Er worden vele talen gesproken in de straten van ons land. Die meertaligheid dringt uiteraard ook door in alle geledingen van de zorgsector.

Tekst Harold Polis

Er is niet zoveel onderzoek verricht naar de manier waarop meertaligheid onze samenleving verandert. We weten dus niet veel over het fenomeen, stellen de auteurs van *De klank van de stad. Stedelijke meertaligheid en interculturele communicatie* vast. Ze pleiten er sterk voor om beleid en praktijk nauwer te doen aansluiten bij de meertalige werkelijkheid die niet

De politieke en maatschappelijke implicaties van meertaligheid voor de Vlaamse samenleving zijn aanzienlijk.

meer uit onze steden is weg te denken. Hoogleraar Stef Slembrouck (UGent) beschrijft de situatie in de eerstelijnszorg aan de hand van de taalsituatie in 2 Gentse wijkgezondheidscentra. Die is zonder meer ingewikkeld en veronderstelt een soepel en adequaat gebruik van meerdere talen, afhankelijk van de aanleiding en de plaats van het gesprek. Een van zijn aanbevelingen is om een onderwijstraject uit te bouwen “van een op elkaar afgestemde tweeledige kwalificatie: medisch en meertalig”. De communicatieve vaardigheden van meertalig medisch personeel zijn eenvoudigweg groter.

tolken staat echter niet in verhouding tot de omkadering die ze krijgen.

Meertaligheid is overal en in alle vormen, verwarrend, onverstaabaar, multi-etnisch, extreem particulier of communautaristisch. Onze instellingen, justitie, de welzijnzorg en het onderwijs zijn echter gericht op taalhomogeniteit. Bovendien wordt meertaligheid nog te vaak ervaren als verdacht, een bewijs van onwil om deel uit te maken van onze samenleving. Dit terwijl in de grote Belgische steden een grote groep kinderen thuis geen Nederlands of Frans spreekt – een fenomeen dat we delen met de buurlanden. Geen van de auteurs in de bundel pleit voor een romantische benadering van de meertaligheid, integendeel. Ze wijzen op de noodzaak van adequate beleidsinitiatieven “die op zijn minst rekening houden met deze botsende realiteiten”. Het is nodig “om kritisch te staan tegenover beleidsmakers die suggereren dat het vermijden van deze botsing grotendeels tot de opdracht behoort van wie er de nadelen van ondervindt”.

Het is geen oplossing dat een meertalige samenleving meertaligheid zou ontkennen. De politieke en maatschappelijke implicaties van meertaligheid voor de Vlaamse samenleving zijn aanzienlijk. Sociolinguïst Jürgen Jaspers noteert ze zeer dwingend. Na de succesvolle verdediging van het Nederlands en de culturele identiteit is Vlaanderen toe aan een “meer diepgaande definitie” van zichzelf. Jaspers: “Welke gemeenschap willen Vlamingen creëren, welke politieke en maatschappelijke bakens willen ze uitzetten en hoe kan men ervoor zorgen dat zo veel mogelijk Vlamingen eraan meewerken?” Het is zaak om, ook in de zorgsector, optimaal gebruik te leren maken van een steeds meertaliger samenleving.

Flexibiliteit is ook het kernwoord in de bijdrage van Raïssa De Keyser over sociaal tolken. Zij schreef eerder over dit beroep het boek *Horen, zien en tolken. Werken als tolk in de sociale sector* (2006). De Keyser toont hoe talige communicatieproblemen in de zorg opgelost kunnen worden door een combinatie van eenvoudige ingrepen en professioneel sociaal tolken. Deze vorm van tolken heeft het afgelopen decennium sterk aan belang gewonnen. De grote druk op sociale

- ▶ Jürgen Jaspers (red.), *De klank van de stad. Stedelijke meertaligheid en interculturele communicatie*, Acco, Leuven, 2009, 220 p., €30. ISBN 978 90 3347 504 7
- ▶ Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

Een cultuursociologische benadering van etnocentrisme

Onbekend en onbemind

Boek De impact van migratie is bepalend voor de manier waarop we de samenleving ervaren. Niet iedereen is mee. Velen voelen zich vervreemd. Ons collectief en individueel welzijn wordt belaagd door achterstelling, ongelijkheid en angst.

Maar wat verstaan we juist onder 'de vreemde'? **Tekst Harold Polis**

Socioloog Mark Elchardus (VUB) ontwikkelde in de jaren '90 het sleutelbegrip 'maatschappelijk onbehagen'. Dat werd toen bijna exclusief gelinkt aan racisme en de opkomst van extreemrechts. Een van de factoren die het onbehagen versterkten, was volgens Elchardus de verdrukking van laaggeschoolden in onze kennismaatschappij. In alle onderdelen van het maatschappelijke leven wordt van laaggeschoolden een kennisniveau verwacht dat ze niet aankunnen. Dit gevoel van onbehagen uit zich dan op twee punten: een pessimistisch toekomstbeeld en een gevoel van onveiligheid, van angst voor het vreemde. In *Vreemden. Naar een cultuursociologische benadering van etnocentrisme* tracht Elchardus, samen met een aantal collega-sociologen, te bepalen wat racisme vandaag betekent.

In *Vreemden* wordt vooral gezocht naar verklaringen en oplossingen voor etnische vooroordelen. In zijn besluit pleit Elchardus voor democratische, participatieve scholen, voor het milderen van de segregatie tussen onderwijsvormen, voor het vermijden van concentratiescholen. Bij veel sociologisch onderzoek naar racisme werd vroeger vooral gekeken naar de materiële condities waarin mensen leven. Voor de auteurs van *Vreemden* blijken die echter niet meer zo belangrijk als verklaring. Daarom worden in dit boek de culturele verklaringen centraal geplaatst. Welke factoren beïnvloeden de manier waarop mensen denken en voelen over anderen?

De centrale stelling in het boek is helder: etnische vooroordelen zijn een manier om onze eigen kwetsbaarheid te verwerken in een wereld die bedreigender wordt. Je hoeft niet arm te zijn om je kwetsbaar te voelen. Je kan ook chronisch ziek zijn of behoeftig. En wat met de ruim 8% eenzame mensen in onze samenleving? De kwetsbaarheid neemt toe. De vergrijzing en onze bikkelharde kenniseconomie dragen hiertoe bij. Niet iedereen kan volgen. Er is een grote groep mensen die geen antwoorden vindt en niet meer weet wie ze moet vertrouwen. De verklaring van

die negatieve omstandigheden wordt vaak gezocht bij de dreigende aanwezigheid van vreemden.

Alle auteurs van het boek trachten zo helder mogelijk onder woorden te brengen hoe racisme werkt en tot stand komt. Ze baseren zich daarbij op sociologisch onderzoek en noteren niet zelden verrassende resultaten. De manier waarop we racistisch worden, heeft volgens de auteurs niet te maken met de vermeende aangeboren slechtheid van de mens, maar wel met opvoeding en scholing. En zelfs het mediagebruik of het fameuze opleidingsniveau van de moeder moet het als bepalende factor afleggen tegen de middelbare school. Nog steeds worden we daar werkelijk gevormd tot mensen. Het is in de middelbare school dat we ons ethiek eigen maken, een levensfilosofie en communicatieve vaardigheden. Een opvallende conclusie is ook dat de rol van de leraar in het beroepsonderwijs vele malen belangrijker blijft dan in het ASO. Elchardus: "Het secundair onderwijs is een belangrijke, misschien wel de cruciale spelverdeler in onze samenleving."

Van laaggeschoolden wordt een kennisniveau verwacht dat ze niet aankunnen.

- *Mark Elchardus en Jessy Siongers (red.), Vreemden. Naar een cultuursociologische benadering van etnocentrisme, LannooCampus, 2009, 336 p., € 34,95. ISBN 978 90 2098 686 0*
- *Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum*

De jeugdadvocaat versus de criminoloog

De dans der cijfers

Jeugddelinquentie Een studie van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie stelde vorig najaar dat er geen aanwijzingen zijn dat de jeugdcriminaliteit de voorbije decennia is toegenomen. De resultaten staan haaks op de ervaring van nogal wat mensen die de praktijk kennen. **Tekst Ria Goris | Foto's Jan Locus**

Hoe heeft het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie (NICC) de registratie van jeugdcriminaliteit aangepakt?

Eef Goedseels, onderzoeker bij het NICC: “Voor de jaren ‘90 hebben we nauwelijks gegevens die toelaten iets te zeggen over de evolutie van de jeugdcriminaliteit in ons land. Daarom heeft de toenmalige minister van Justitie Laurette Onkelinx ons bij het begin van dit decennium de opdracht gegeven om een beter registratiesysteem op te zetten voor jeugdcriminaliteit. Voor het jaar 2005 hebben we grondige gegevens over de aanmeldin-

“Verontrustend is dat ik kinderen van 12 moet verdedigen. Ik zie een verharding in de feiten die jonge criminelen plegen.”

gen van jeugdcriminaliteit bij de parketten. Hiermee konden we een analyse maken van aangemelde feiten in het algemeen, maar ook van regionale verschillen. We hebben die gegevens vergeleken met de aangemeldingen in de periode vanaf 1965.”

“Voor de jaren ‘60, ‘70 en ‘80 gebruikten we cijfers van het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS). Het ging dan om het aantal jongeren dat bij de parketten werd aangemeld voor een als misdrijf omschreven feit (MOF) of een problematische opvoedingssituatie (POS). Deze gegevens legden we naast de statistieken van 2005. Die vergelijking levert dus geen toename op van het aantal MOF-zaken op parketniveau. Er is zelfs veeleer een licht

JEUGDELINQUENTIE:

EEN COMPLEX EN SUBJECTIEF FENOMEEN

Alle kinderen hebben recht op maximale groei- en ontwikkelingskansen, maar niemand wil het slachtoffer zijn van jeugdcriminaliteit. Van overlast tot diefstal, aanranding en geweldpleging: slachtoffers blijven verontwaardigd en geschokt achter.

Jean-Pierre Vanhee, projectleider integrale jeugdhulp: "Hoe nauwgezet het NICC ook met de beschikbare gegevens omgaat, de realiteit achter de cijfers is zo complex dat objectiviteit, ook in de historische context, moeilijk te bereiken is. Het is haast onmogelijk om sluitende uitspraken te doen over de toename of afname van jeugdcriminaliteit. De beleving en de registratie van de feiten kunnen zo sterk verschillen van persoon tot persoon en van situatie tot situatie dat objectiviteit een illusie blijkt. De indrukken, belevingen en ervaringen van de betrokkenen zijn niet zomaar te vergelijken."

"De hamvraag is hoe de samenleving blijvend en op de meest verantwoorde manier met dit fenomeen en met alle betrokkenen omgaat. Zonder twijfel kunnen professionals en betrokkenen getuigen van veranderingen op het terrein. De culturele achtergrond van de jongeren, de aard van het als misdrijf omschreven gedrag, de maatschappelijke duiding van het gedrag, de bekendheid van de feiten wijzigen voortdurend. En het is nog maar de vraag of de professionele aanpak met dezelfde snelheid vordert bij de zoektocht naar het gepaste antwoord."

"Preventie, begeleiding en behandeling is de plicht van de samenleving, de overheid en al wie met het fenomeen te maken heeft. We moeten jeugdcriminaliteit in een ruim verband plaatsen. Zowel politici, ambtenaren, psychiaters en hulpverleners, advocaten en magistraten, als ouders, leerkrachten en de mens in de straat zijn ethisch gehouden aan hun medeverantwoordelijkheid om jongeren te geven waar ze recht op hebben: maximale groei en ontwikkelingskansen."

dalende lijn. We kunnen hieruit geen conclusies trekken over jeugdcriminaliteit in het algemeen, enkel over het aantal meldingen ervan. Je blijft zitten met een *dark number*, omdat veel criminele feiten nooit gemeld worden of onopgelost blijven. Onze bevindingen wijken niet af van internationaal zelfrapportageonderzoek."

Britt Vreysen, jeugdadvocaat: "Ik steiger als ik hoor dat de jeugdcriminaliteit niet toeneemt. Dit klopt alvast niet voor Antwerpen. Zeker niet als ik naar mijn eigen praktijk kijk, mijn collega's hoor en zie hoe de werking van de jeugdrechtbanken is uitgebreid. Dat is toch niet omdat de werkdruk afneemt? Wanneer ik permanentie doe bij de jeugdrechtbank,

dan moet ik soms tot 9 jongeren op een ochtend bijstaan. Dat zijn zeker niet allemaal MOF-dossiers, een groot deel ervan gaat om jongeren in een schrijnende thuissituatie."

Eef Goedseels: "In tegenstelling tot de MOF-aanmeldingen, kennen de POS-aanmeldingen een sterke groei in de tijd. Gegevens van het Agentschap Jongerenwelzijn bevestigen dat deze tendens zich voortzet. Ik ontken niet dat praktijkervaringen van mensen die dagelijks met delinquente jongeren werken van groot belang zijn. Maar laten we naar alle stemmen luisteren, niet alleen naar diegene

Eef Goedseels, NICC: "Een beleid mag niet enkel gebaseerd zijn op de praktijkervaring van enkelen. We hebben nood aan andere indicatoren om de ervaringen in een ruimer perspectief te plaatsen."

die het hardst roepen en vaak ook verkondigen wat sommige politici of sommige media willen horen. Een beleid mag en kan niet enkel gebaseerd zijn op de praktijkervaring van enkelen. We hebben nood aan een aantal andere indicatoren om deze ervaringen in een ruimer perspectief te plaatsen.”

“Erg jonge delinquenten trekken meer aandacht en blijven de uitzondering op de regel.”

In welke mate houdt het NICC rekening met factoren die de aanmeldingen kunnen beïnvloeden, zoals veranderingen in aangifte-

bereidheid, buitengerechtelijke afhandeling of prioriteiten op het vlak van vervolging?

Eef Goedseels: “Een terechte vraag, maar dat zou

afzonderlijke studies vergen. Omdat we al deze factoren niet konden controleren, is de conclusie van ons onderzoek duidelijk: ‘Indien we mogen uitgaan van de hypothese dat de aangiftebereidheid van de slachtoffers en de activiteiten van de politie gedurende de onderzochte periode niet noemenswaardig zijn afgenomen, ondersteunen de beschikbare cijfers het algemene beeld van een exponentiële groei van de jeugdcriminaliteit in België niet.’ Omdat de oude gegevens van het NIS niets zeggen over de aard van de delicten, kunnen we evenmin uitspraken doen over een mogelijke verharding van de aangemelde feiten.”

Britt Vreysen: “Ik zie dat een harde kern van jongeren veel en zware feiten pleegt, wat bevestigd wordt door de NICC-studie. Ernstige feiten vormen slechts een beperkt percentage van alle aangemelde feiten. Maar wat is dan een licht vergrijp? Een handtasdiefstal waaraan een oude vrouw een zware heupoperatie overhoudt?”

“Ik vind het ook verontrustend dat ik kinderen van 12 moet verdedigen. In de jaren ‘90 werd me door een afdeling van de Nederlandse politie al om advies gevraagd over de aanpak van 12 jaar oude crimineeltjes. Ik schrok toen van zulke jonge daders. Intussen al niet meer. En ik zie een verharding in de feiten die veel jonge criminelen plegen.”

Eef Goedseels: “We weten uit onze analyse van de gegevens van 2005 dat het in 80% van de gevallen om jongens gaat en dat het aantal meldingen vanaf 12 jaar toeneemt. Toch ligt het zwaartepunt bij jeugdcriminaliteit vooral bij de 16- en 17-jarigen. We moeten voorzichtig zijn met de verjongingshypothese. Erg jonge delinquenten trekken meer aandacht en blijven de uitzondering op de regel.”

Britt Vreysen, jeugdadvocaat: “Ik steiger als ik hoor dat de jeugdcriminaliteit niet toeneemt. Dit klopt niet voor Antwerpen als ik naar mijn praktijk kijk, mijn collega’s hoor en zie hoe de werking van de jeugdrechtbanken is uitgebreid.”

► **Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum**

Zet je licht op groen VOOR **zorginnovatie**

De maatschappij verandert. Uw doelgroepen veranderen. De verwachtingen van uw doelgroepen veranderen. En u?

Zorginnovatie als antwoord

Zorginnovatie brengt dynamiek en vernieuwing in de welzijnssector. Zodat we vandaag creatief kunnen inspelen op de wensen en behoeften van morgen. Kwaliteit van leven, zelfredzaamheid, participatie, verbondenheid en inclusie blijven onze centrale doelen. Innovatie is de manier bij uitstek om die doelen ook in de toekomst waar te maken. Zorginnovatie komt zelden vanzelf. We moeten er actief naar op zoek. Bij onszelf, bij elkaar, bij andere sectoren. Leren, samenwerken en gebruikersparticipatie vormen een ideale voedingsbodem voor innovatie. Kies voor een duurzame welzijnszorg. Kies voor zorginnovatie.

U gaat de uitdaging aan? Zorginnovatie in Welzijn helpt u graag op weg.

Zorginnovatie in Welzijn is een project van het Vlaams Welzijnsverbond in samenwerking met Zorgnet Vlaanderen, LUCAS, Cera en Weliswaar.

zorginnovatie.be

www.zorginnovatie.be

Manieren om zorginnovatie te stimuleren

De toekomst is creatief

Innovatie Hoe kunnen welzijnsorganisaties creatief inspelen op de behoeften van morgen? Het Vlaams Welzijnsverbond stapte met diverse partners in het project *Zorginnovatie in Welzijn*. Samen ontwikkelden ze een wetenschappelijk instrument en een methodiek om zorginnovatie te stimuleren. **Tekst Filip Decruyenaere | Foto's Jan Locus**

Het project Zorginnovatie in Welzijn heeft een looptijd van 3 jaar. Het Vlaams Welzijnsverbond werkt hiervoor samen met Zorgnet Vlaanderen en Cera. LUCAS, het Centrum voor Zorgonderzoek en Consultancy van de KULeuven, bewaakt de wetenschappelijke onderbouw.

Het doel is om de innovatieve dynamiek in welzijnsvoorzieningen te stimuleren. Medewerkers uit de welzijnszorg nemen actief deel aan het project. Ook de gebruikers zijn nauw betrokken.

Een innovatief netwerk blijkt onontbeerlijk, zowel in de eigen sector als sectoroverstijgend.

Als eerste stap werd zorginnovatie wetenschappelijk gedefinieerd (zie *kader*). Vervolgens bracht de projectgroep hefboomen

en randvoorwaarden voor innovatie in kaart. Aan de hand hiervan werd een 'innovatiemeter' ontwikkeld. Ten slotte werkten de partners een methodiek uit om innovatie te stimuleren.

WAAROM INNOVEREN?

De maatschappij verandert. De behoeften evolueren snel, ook bij zorg en welzijn. Zorg op maat wordt de norm. Het welzijnsaanbod naadloos laten aansluiten op de zorgvraag is niet makkelijk, zo leert de praktijk. Veel voorzieningen sturen hun aanbod bij, maar niet altijd met evenveel succes.

Een wetenschappelijke benadering moet, volgens *Zorginnovatie in Welzijn*, de slaagkansen van innovatie vergroten. Alles begint met een goede voorbereiding, zowel intern als extern.

De projectgroep onderzocht de kenmerken van innovatieve teams. Het verschil wordt gemaakt door engagement, openheid voor de gebruikers en bereidheid om te veranderen, te leren en samen te werken. "Waar kwaliteit en professionaliteit hand in hand gaan met engagement en gebruikersparticipatie, komt de nood aan zorginnovatie als vanzelf bovendrijven", stelt onderzoeker Koen Hermans van LUCAS. "Als het management het kwaliteitsbeleid ernstig neemt en veranderingsprocessen ondersteunt, ontstaat intern alvast een ideale voedingsbodem voor zorginnovatie."

NETWERKEN EN OVERHEID

Ook externe factoren spelen een rol. Een innovatief netwerk blijkt onontbeerlijk, zowel in de eigen sector als sectoroverstijgend. Een sterk netwerk laat immers toe flexibel in te spelen op de noden van de gebruiker en om kennis te delen. Innovatieve organisaties koesteren tot slot ook verwachtingen tegenover de overheid. "Een overheid die innovatie aanmoedigt, moet haar beleid in die zin aanpassen. Een langetermijnvisie en een faciliterend kader zijn noodzakelijk", aldus nog Koen Hermans. Veel welzijnsorganisaties zetten vandaag al in op zorginnovatie. Om deze dynamiek te ondersteunen, organiseert *Zorginnovatie in Welzijn* 5 provinciale innovatiedagen in maart 2010.

Een initiatief om anders en vernieuwend zorg te verlenen, als antwoord op huidige en toekomstige uitdagingen in de zorg en in de samenleving.

Gestuurd door:

- | De participatie van de gebruiker.
- | De creatie, de transfer en de valorisatie van nieuwe kennis.
- | Netwerken in en over de grenzen van de welzijnszorg.

Waardoor:

- | Transformatieprocessen op gang gebracht worden.
- | Generieke en gebruikersgerichte zorgdoelen gerealiseerd worden.

Weliswaar.be

2010

Januari	
1 VR	16 ZA
2 ZA	17 ZO
3 ZO	18 MA
4 MA	19 DI
5 DI	20 WO
6 WO	21 DO
7 DO	22 VR
8 VR	23 ZA
9 ZA	24 ZO
10 ZO	25 MA
11 MA	26 DI
12 DI	27 WO
13 WO	28 DO
14 DO	29 VR
15 VR	30 ZA
	31 ZO

Februari	
1 MA	16 DI
2 DI	17 WO
3 WO	18 DO
4 DO	19 VR
5 VR	20 ZA
6 ZA	21 ZO
7 ZO	22 MA
8 MA	23 DI
9 DI	24 WO
10 WO	25 DO
11 DO	26 VR
12 VR	27 ZA
13 ZA	28 ZO
14 ZO	
15 MA	

Maart	
1 MA	16 DI
2 DI	17 WO
3 WO	18 DO
4 DO	19 VR
5 VR	20 ZA
6 ZA	21 ZO
7 ZO	22 MA
8 MA	23 DI
9 DI	24 WO
10 WO	25 DO
11 DO	26 VR
12 VR	27 ZA
13 ZA	28 ZO
14 ZO	29 MA
15 MA	30 DI
	31 WO

April	
1 DO	16 VR
2 VR	17 ZA
3 ZA	18 ZO
4 ZO	19 MA
5 MA	20 DI
6 DI	21 WO
7 WO	22 DO
8 DO	23 VR
9 VR	24 ZA
10 ZA	25 ZO
11 ZO	26 MA
12 MA	27 DI
13 DI	28 WO
14 WO	29 DO
15 DO	30 VR

Mei	
1 ZA	16 ZO
2 ZO	17 MA
3 MA	18 DI
4 DI	19 WO
5 WO	20 DO
6 DO	21 VR
7 VR	22 ZA
8 ZA	23 ZO
9 ZO	24 MA
10 MA	25 DI
11 DI	26 WO
12 WO	27 DO
13 DO	28 VR
14 VR	29 ZA
15 ZA	30 ZO
	31 MA

Juni	
1 DI	16 WO
2 WO	17 DO
3 DO	18 VR
4 VR	19 ZA
5 ZA	20 ZO
6 ZO	21 MA
7 MA	22 DI
8 DI	23 WO
9 WO	24 DO
10 DO	25 VR
11 VR	26 ZA
12 ZA	27 ZO
13 ZO	28 MA
14 MA	29 DI
15 DI	30 WO

Weliswaar.be 2010

Juli	
1 DO	16 VR
2 VR	17 ZA
3 ZA	18 ZO
4 ZO	19 MA
5 MA	20 DI
6 DI	21 WO
7 WO	22 DO
8 DO	23 VR
9 VR	24 ZA
10 ZA	25 ZO
11 ZO	26 MA
12 MA	27 DI
13 DI	28 WO
14 WO	29 DO
15 DO	30 VR
	31 ZA

Augustus	
1 ZO	16 MA
2 MA <i>Internationale week van de borstvoeding</i>	17 DI
3 DI <i>Internationale week van de borstvoeding</i>	18 WO
4 WO <i>Internationale week van de borstvoeding</i>	19 DO
5 DO <i>Internationale week van de borstvoeding</i>	20 VR
6 VR <i>Internationale week van de borstvoeding</i>	21 ZA
7 ZA <i>Internationale week van de borstvoeding</i>	22 ZO
8 ZO <i>Internationale week van de borstvoeding</i>	23 MA
9 MA	24 DI
10 DI	25 WO
11 WO	26 DO
12 DO <i>Internationale dag van de jeugd</i>	27 VR
13 VR	28 ZA
14 ZA	29 ZO
15 ZO	30 MA
	31 DI

September	
1 WO	16 DO <i>Week van de multiple sclerose</i>
2 DO	17 VR <i>Week van de multiple sclerose</i>
3 VR	18 ZA <i>Week van de multiple sclerose</i>
4 ZA	19 ZO <i>Week van de multiple sclerose</i>
5 ZO	20 MA <i>Week van de multiple sclerose</i>
6 MA	21 DI <i>Internationale alzheimerdag</i>
7 DI	22 WO
8 WO	23 DO
9 DO	24 VR
10 VR <i>Werelddag zelfmoordpreventie Week van de multiple sclerose</i>	25 ZA <i>Werelddovendag</i>
11 ZA <i>Week van de multiple sclerose</i>	26 ZO
12 ZO <i>Week van de multiple sclerose</i>	27 MA <i>Week van het hart</i>
13 MA <i>Week van de multiple sclerose</i>	28 DI <i>Week van het hart</i>
14 DI <i>Week van de multiple sclerose</i>	29 WO <i>Week van het hart</i>
15 WO <i>Week van de multiple sclerose</i>	30 DO <i>Week van het hart</i>

Oktober	
1 VR <i>Internationale dag van de ouderen Week van het hart</i>	16 ZA
2 ZA <i>Week van het hart</i>	17 ZO <i>Intern. dag voor de uitbanning van armoede</i>
3 ZO	18 MA
4 MA <i>Wereldborstvoedingsweek Week van de pleegzorg</i>	19 DI
5 DI <i>Wereldborstvoedingsweek Week van de pleegzorg</i>	20 WO
6 WO <i>Wereldborstvoedingsweek Week van de pleegzorg</i>	21 DO
7 DO <i>Wereldborstvoedingsweek Week van de pleegzorg</i>	22 VR
8 VR <i>Wereldborstvoedingsweek Week van de pleegzorg</i>	23 ZA
9 ZA <i>Wereldborstvoedingsweek Week van de pleegzorg</i>	24 ZO
10 ZO <i>Werelddag v.d. geestelijke gezondheid / Wereld- borstvoedingsweek / Week van de pleegzorg</i>	25 MA
11 MA	26 DI
12 DI <i>Dag van de onthaalouder</i>	27 WO
13 WO	28 DO
14 DO	29 VR
15 VR <i>Internationale dag van de witte stok</i>	30 ZA
	31 ZO

November	
1 MA	16 DI <i>Internationale dag van de verdraagzaamheid Ouderenweek</i>
2 DI	17 WO <i>Ouderenweek</i>
3 WO	18 DO <i>Ouderenweek</i>
4 DO	19 VR <i>Werelddag voor de preventie van kindermisbruik Ouderenweek</i>
5 VR	20 ZA <i>Werelddag van het kind Dag van de nabestaanden / Ouderenweek</i>
6 ZA	21 ZO <i>Ouderenweek</i>
7 ZO	22 MA
8 MA	23 DI
9 DI	24 WO
10 WO	25 DO <i>Internationale dag voor de uitbanning van geweld tegen vrouwen</i>
11 DO	26 VR
12 VR	27 ZA
13 ZA	28 ZO
14 ZO <i>Werelddiabetesdag</i>	29 MA <i>Week van de pleegzorg</i>
15 MA <i>Ouderenweek</i>	30 DI <i>Week van de pleegzorg</i>

December	
1 WO <i>Wereldheidsdag Week van de pleegzorg</i>	16 DO
2 DO <i>Week van de pleegzorg</i>	17 VR
3 VR <i>Int. dag van personen met een handicap Week van de pleegzorg</i>	18 ZA <i>Internationale dag van de migrant</i>
4 ZA <i>Week van de pleegzorg</i>	19 ZO
5 ZO <i>Internationale vrijwilligersdag Week van de pleegzorg</i>	20 MA
6 MA	21 DI
7 DI	22 WO
8 WO	23 DO
9 DO	24 VR
10 VR <i>Dag van de mensenrechten</i>	25 ZA
11 ZA	26 ZO
12 ZO	27 MA
13 MA	28 DI
14 DI	29 WO
15 WO	30 DO
	31 VR

Koen Van Eyck, vzw Ter Loke: "Het mooie aan zorginnovatie is dat het innovatie naast kwaliteitszorg plaatst."

INNOVEREN IN DE PRAKTIJK

Beleidsmedewerker bijzondere jeugdzorg Koen Van Eyck van vzw Ter Loke werkt mee aan Zorginnovatie in Welzijn. Ook in de praktijk.

Koen Van Eyck: "Kwaliteitszorg is belangrijk in Ter Loke. Tegelijk blijven we alert voor nieuwe ontwikkelingen en kansen. Met onze jongeren hebben we 2 jaar geleden een theaterproject gerealiseerd, samen met leden van een dansschool in de buurt. Het resultaat was fantastisch. Vooral het proces waar we doorheen gingen, was waardevol. Zowel voor de jongeren als voor de begeleiders."

"Op organisatorisch gebied hebben we de prestatiestaten geautomatiseerd. De papieren administratie kostte veel tijd. Tijd die we liever aan zorg besteden. Het systeem draait nu een jaar. We plukken er volop de vruchten van. Ook in de hulpverlening evolueren we voortdurend. Toen ons gezinshuis werd afgebouwd, moesten 8 plaatsen een nieuwe invulling krijgen. Een uitgelezen moment om in te spelen op nieuwe noden. Met het OCMW van Malle onderzoeken we bijvoorbeeld of jongeren uit een tehuis kunnen klussen in het nieuwe woonzorgcentrum. Het zou mooi zijn als onze jongeren niet alleen zorg zouden krijgen, maar ook konden geven. Zorginnovatie plaatst innovatie naast kwaliteitszorg. Beide zijn nodig. Mijn ervaring leert echter dat zorginnovatie niet vanzelf komt. Je hebt er mensen en middelen voor nodig. Te vaak ontbreken die nog."

GEBRUIKERS ZIJN BETROKKEN PARTIJ

Cruciaal is de betrokkenheid van de gebruikers en hun vertegenwoordigers. Een van hen is Lief Vanbael van de Katholieke Vereniging Gehandicaptten (KVG).

Lief Vanbael: "De inbreng van de gebruikersgroepen wordt oprecht gewaardeerd. Ik heb zeker niet het gevoel als 'excuustruus' opgevoerd te worden. De KVG en andere gebruikersverenigingen hebben een traditie van inspraak. Het komt daarbij zelden tot tegenstelde meningen. Maar de dialoog is belangrijk. Vakjargon is niet aan ons besteed. Wij willen een zo concreet mogelijk taalgebruik."

"Als gebruikers beseffen we dat de kwaliteit in onze voorzieningen over het algemeen goed is. Maar het kan altijd beter. De tendens naar zorg op maat is toe te juichen. Open communicatie met de gebruikers is nodig. Organisaties leren flexibel in te spelen op nieuwe behoeften. Vaak is het ook een kwestie van structuren, regelgeving en teamwork. We hebben het meetinstrument van Zorginnovatie in Welzijn in de praktijk getest en verfijnd. Het instrument dient niet om een voorziening te beoordelen, maar om een dialoog op gang te brengen."

Lief Vanbael, KVG: "Het meetinstrument beoordeelt een voorziening niet, maar brengt een dialoog op gang."

- ▶ www.zorginnovatie.be
- ▶ Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

Innoveren kan je leren

Provinciale innovatiedagen maart 2010

Zorginnovatie in Welzijn organiseert in het voorjaar 2010 5 provinciale innovatiedagen.

IETS VOOR U?

De provinciale innovatiedagen staan open voor iedereen, maar richten zich in de eerste plaats tot directie en verantwoordelijken, leidinggevendenden, stafmedewerkers en medewerkers van de welzijnsvoorzieningen: gehandicaptenzorg, bijzondere jeugdbijstand, ouderenzorg, kinderopvang, gezinsondersteuning en vrijwilligerswerk.

Ook gebruikers van deze voorzieningen en de vertegenwoordigers van gebruikersorganisaties zijn van harte welkom. Zorgcoördinatoren uit het onderwijs en geïnteresseerden uit andere sectoren kunnen zich uiteraard ook inschrijven.

HOE INSCHRIJVEN?

Inschrijven kan via de website www.zorginnovatie.be. U ontvangt een bevestigingsmail na storting van het inschrijvingsbedrag.

Het inschrijvingsgeld bedraagt € 15. U stort dat bedrag op rekeningnummer 776-5935071-29 met vermelding: uw naam + de plaats van de innovatiedag waarvoor u zich inschrijft.

Zorginnovatie in Welzijn is een project van het Vlaams Welzijnsverbond in samenwerking met Zorgnet Vlaanderen, LUCAS, Cera en Weliswaar. Het komt tot stand met de structurele steun van Cera.

Het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin ziet in innovatie een hefboom voor de kwaliteit van zorg. Het apprecieert dan ook de meerwaarde van een project als 'Zorginnovatie in Welzijn'.

WAT STAAT ER OP HET PROGRAMMA?

- 09.00u Onthaal met koffie
- 09.30u Verwelkoming: Linda Beirens, stafmedewerker Vlaams Welzijnsverbond
- 09.40u Waarom innoveren in de social profitsectoren? Mythe of uitdaging? Koen Hermans, projectleider LUCAS
- 10.00u Aan de slag met de innovatiemeter. Renilt Vranken, wetenschappelijk medewerker LUCAS
- 10.30u Cera stimuleert innovatie Stéphanie De Smet, programmacoördinator Medisch-Sociaal
- 10.45u Pauze (of beter: tijd om te netwerken)
- 11.15u Wat brengen de innovatie-instrumenten teweeg in uw voorziening? Praktijkgetuigenissen
- 12.15u De innovatiemethodiek samengevat
- 12.30u Broodjesmaaltijd

Van 12.30u tot 14.00u kunt u in de 'zorginnovatiecorner' experimenteren met de innovatiemeter. U kunt ook speed-daten met de leden van de reflectiegroep van Zorginnovatie in Welzijn.

WAAR EN WANNEER?

- 11 maart 2010
ALM-Center, Filip Williotstraat 9, 2600 Berchem
- 18 maart 2010
Landcommanderij Alden Biesen, Kasteelstraat 6, 3740 Bilzen
- 25 maart 2010
Fabriekspand, Veldstraat 59, 8800 Roeselare
- 26 maart 2010
Vormingscentrum Guislain, Jozef Guislainstraat 43, 9000 Gent
- 1 april 2010
Provinciehuis Vlaams-Brabant, Provincieplein 1, 3000 Leuven

MEER INFORMATIE?

www.zorginnovatie.be

Het belang van sociale economie

Arbeid met een hart

Onderzoek Sociale economie is in Vlaanderen een belangrijke speler die ruim 30.000 mensen tewerkstelt. Meer dan 16.000 werknemers komen uit kansengroepen. De andere 14.000 zijn omkaderende personeelsleden.

Tekst Liesbeth Van Braeckel, Nico Krols | Foto Bob Van Mol

Laaggeschoolde arbeid is verschoven van industrie naar diensten. Zo bewijst het succes van de dienstcheques dat er meer nood is aan laaggeschoolde dienstverleners naarmate er meer hooggeschoolden zijn. De methodiek 'supported employment' helpt bij het begeleiden van de doorstroming naar reguliere arbeid. Terugkeergarantie naar de sociale economie moet de drempel laag houden. Toch stroomt slechts een minderheid van de werknemers uit de sociale economie door. De onderzoekers van de Arteveldehogeschool organiseerden een bevraging bij werkgevers en werknemers in de sociale economie uit de regio Gent. Geen enkele werkgever uit de sociale economie bleek tegen doorstroom te zijn, maar volgens hen is de interesse van de verschillende partijen miniem.

De reguliere bedrijven zitten er niet op te wachten, zeggen de werkgevers in de sociale economie. "In normale omstandigheden hebben ze arbeidskrachten genoeg en in crisistijd zijn ontslagen eerder aan de orde dan nieuwe aanwervingen. De sociale-economiebedrijven zien hun beste werknemers daarentegen niet graag vertrekken. De werknemers uit kansengroepen zelf krijgen een minimumloon en hebben recht op bepaalde andere voordelen, zoals maaltijdcheques, die ze in een regulier bedrijf niet zouden hebben."

Deze mensen voelen zich beschermd. In sociale-economiebedrijven wordt er bewust een sfeer gecreëerd waar ze zich goed voelen. Het is nu eenmaal eigen aan de sector: aandacht voor de hele mens. Hij mag ook eens in de fout gaan zonder daar zware gevolgen van te ondervinden. In de sociale economie wordt veel door de vingers gezien. Angst voor verandering en vooral angst om weer helemaal onderaan de maatschappelijke ladder te moeten beginnen houdt werknemers tegen om de stap te zetten naar de reguliere economie.

Volgens de werkgevers uit de sociale economie kunnen deze mensen een job in de reguliere sector vaak niet aan. Omdat ze te oud zijn, niet gekwalificeerd of omdat het werk te zwaar is. Op basis van deze voorlopige bevindingen kan men zich afvragen of er niet

Anne Marie Van Onsem (Arteveldehogeschool) zit naast collega Sarah De Meersman: "Sommige mensen zullen altijd nood hebben aan een veilige cocon waarin ze onder gelijken zijn en niet moeten opboksen tegen collega's uit de reguliere sector."

gefocusst moet worden op het creëren van meer arbeidsplaatsen in de sociale economie in plaats van op doorstroom. Misschien is dit een drastische, beleidsmatige uitspraak die er geen rekening mee houdt dat 'focussen op doorstroom' hetzelfde is als 'elke doelgroepwerknemer optimale kansen en ondersteuning bieden'. Een rondvraag bij de werknemers in de sector moet uitkomst bieden.

- Sarah De Meersman en Anne Marie Van Onsem, *Sociale economie als hefboom voor de reguliere economie. Een onderzoek naar doorstromingsmogelijkheden in de Gentse regio, Arteveldehogeschool Gent, Bedrijfsmanagement, 2009. Dit onderzoek gebeurt in samenwerking met 'Gent, stad in werking'.*
- www.arteveldehogeschool.be
- Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

Clïëntparticipatie in de jeugdhulp

Eerst relatie, dan participatie

Integrale Jeugdhulp In de zorg- en welzijnssector is al enige tijd een omwenteling aan de gang. Patiënten en cliënten krijgen meer inspraak. Een participatieve basis-houding van de hulpverlener wordt steeds belangrijker. *Weliswaar* nam een kijkje bij vzw Jong in Gent, dat jongeren uit aandachtswijken een fijne vrije tijd wil bezorgen.

Tekst Stefanie Van den Broeck | Foto's Bob Van Mol

Het is *girls only* in Het Meisjeshuis. “Da’s leuker zo. We kunnen rustig spelen en amuseren ons prima.” Voor de meisjes van de Brugse Poort – een van de bekendste ‘aandachtswijken’ van Gent – is Het Meisjeshuis een rustige haven. Vandaag zitten ze in kleine groepjes collages te maken die illustreren wat ze later willen worden. Samen met de begeleiders stellen ze daarna hun toekomstdromen voor. Een verdieping hoger worden die dromen waargemaakt: oudere meisjes krijgen er studiecoaching. Maar er zijn ook kookworkshops, uitstapjes naar theater, sportactiviteiten en babbelaavondjes. Vroeger besliste een maandelijks meisjesraad over de activiteiten, maar tegenwoordig ge-

“Er wordt niet genoeg geluisterd naar de verzuchtingen van de jongeren zelf.”

ze in kleine groepjes collages te maken die illustreren wat ze later willen worden. Samen met de begeleiders stellen ze daarna hun

toekomstdromen voor. Een verdieping hoger worden die dromen waargemaakt: oudere meisjes krijgen er studiecoaching. Maar er zijn ook kookworkshops, uitstapjes naar theater, sportactiviteiten en babbelaavondjes. Vroeger besliste een maandelijks meisjesraad over de activiteiten, maar tegenwoordig ge-

beurt dat spontaan. De kinderen gooien hun ideeën in de groep en de begeleiders proberen er rekening mee te houden. Dat heet participatie.

Zo ook enkele straten verderop, in jeugdhuis De Kaardery. Hier gaat het er heviger aan toe, want deze plek, met een playstation, tafelfootbal en sportzaal, trekt nu eenmaal vooral jongens aan. Als we binnenkomen in de cafetaria horen we het gejoel en geroep van een 6-tal jongens rond de televisie. Vrijwilliger Abdel probeert hen te kalmeren en richt zich dan tot ons: “Ze durven de boel op stelten te zetten en dan krijgen ze een stevige waarschuwing. Maar de volgende keer praten we daarover en dan komt het meestal goed.” Er gelden duidelijke regels, maar de jongens kunnen hun zegje doen. Ze mogen zelf met vrienden een voetbalploeg oprichten, de zaal gebruiken en af en toe wordt er een uitstap georganiseerd volgens hun suggesties.

VERTROUWEN WINNEN

De 2 jeugdhuisen zijn maar enkele van de organisaties die onder vzw Jong vallen. Beleidsmedewerker Jan Naert legt uit waarom er een grote nood is aan zo’n initiatieven. “Met vzw Jong zorgen wij ervoor dat jongeren uit de Gentse aandachtswijken, zoals de Brugse Poort, een fijne vrije tijd kunnen beleven. Dat is niet altijd vanzelfsprekend, want er zijn niet zoveel sport- en hobbyclubs in de buurt. Die vind je wel in het historische centrum van Gent en in de gegoede buitenwijken, zoals Drongen, maar niet in Ledeberg of aan het Rabot. Bovendien zijn die clubs vaak te duur of zijn de drempels te hoog voor onze jongeren. Zo eisen ze een gedrag dat onze jongeren niet altijd willen of kunnen volgen. Sterker nog, veel clubs staan niet zo open voor hen, er is nog altijd discriminatie.” Doordat ze zo vaak op drempels stoten, op school, in de sportclub of in het uitgaansleven zijn veel van die ‘aandachtjongeren’ hun vertrouwen in het

Jan Naert, vzw Jong: “Doordat ze zo vaak op drempels stoten, op school, in de sportclub of in het uitgaansleven zijn veel van die ‘aandachtjongeren’ hun vertrouwen in het systeem kwijt.”

Vzw Jong zorgt ervoor dat jongeren uit de Gentse aandachtswijken een fijne vrije tijd kunnen beleven.

systeem kwijt, aldus Naert. “Daar ligt een grote uitdaging voor jeugdwerkers. Wij zijn tenslotte ook een beetje vertegenwoordigers van dat systeem, al zien die jongeren wel dat ook wij er kritisch tegenover staan. Toch moeten we hun geschonden vertrouwen proberen te winnen. Pas als er een relatie is, kunnen we met participatie beginnen. Dat is bij jeugdwerk natuurlijk onmisbaar. We zijn een open huis waar de jongeren vrij binnen- en buitenlopen. Als we niet luisteren naar wat zij willen, kunnen we hen niet bereiken. Luisteren en inspraak geven moet een deel zijn van de basishouding van jeugdwerkers. Maar die inspraak moet er zijn op hun niveau. Je moet een 4-jarige geen inspraak geven over de aankoop van sportartikelen, maar je kan wel luisteren naar de ideeën van dat kind.”

LOG SYSTEEM

Binnen vzw Jong en heel wat andere organisaties bestaat wel degelijk participatie. Maar hebben jongeren ook inspraak wanneer er beslissingen vallen op een hoger niveau? Ook daar probeert Jan Naert zijn steentje bij te dragen. Hij vertegen-

woordigt de jongeren in een zogenaamde ‘regionale stuurgroep’ van de integrale jeugdzorg. Daarin zitten professionals uit de verschillende sectoren van de jeugdzorg, zoals Kind en Gezin, CLB’s en gehandicaptenzorg. Naert verdedigt er de belangen van kinderen die (nog) niet in de jeugdzorg zitten, maar wel vragen of problemen hebben. Door zijn contacten met jongeren en hun rechtstreekse begeleiders, weet hij wat er bij hen leeft en wat hun grootste bekommernissen zijn.

“Het beroerde van ons systeem is net dat die jongeren eerst iets moeten mispeuteren, voordat ze in de jeugdzorg terecht kunnen. Terwijl ze al jaren voordien schreeuwden om hulp.” Maar het frustreert Jan Naert, en met hem veel andere vertegenwoordigers van jongeren dat er zo weinig verandert, ondanks alle adviezen en vergaderingen. “Het is een log systeem en we hebben weinig slagkracht. Er wordt niet genoeg geluisterd naar de verzuchtingen van de jongeren zelf. We hebben al verschillende adviezen geformuleerd, maar die liggen te wachten onder het stof. En voor onze jongeren verandert er bijna niets.”

JONGERE EN OUDERS ALS GESPREKSPARTNERS

Sinds 2005 zijn in de 6 regio's van de integrale jeugdhulp regionale stuurgroepen actief. Zij tekenen mee het beleid van Integrale Jeugdhulp uit. Naast deskundigen uit de verschillende sectoren, nemen ook vertegenwoordigers van ouders en jongeren deel. Om die cliëntvertegenwoordigers te ondersteunen zijn er participatiestructuren opgericht, waaraan jongeren, ouders en professionals die met cliënten werken deelnemen. Dit moet ervoor zorgen dat de stem van jongeren en hun ouders structureel in het beleid over de jeugdhulp wordt meegenomen.

Een recente studie van het kenniscentrum Welzijn, Volksgezondheid en Gezin beschrijft hoe de regio's cliëntparticipatie sinds 2005 hebben ingevuld en maakt een evaluatie van dit groeiproces. Uit de studie blijkt dat vooral geïnvesteerd werd in de oprichting van participatiestructuren, zoals reflectiegroepen, en in het ontwikkelen van een visie op cliëntparticipatie. In de participatiestructuren dachten jongeren en ouders na over de randvoorwaarden om te participeren aan het beleid of werden adviezen voor de jeugdhulp gefor-

muleerd. Toch kan aan de participatie van jongeren en hun ouders aan het beleid nog gesleuteld worden. De vertegenwoordigers van de jongeren zijn immers niet altijd tevreden met hun participatie en meerderen zijn ook afgehaakt.

Jean-Pierre Vanhee, projectleider Integrale Jeugdhulp: "Sommige vertegenwoordigers raken gedemotiveerd omdat ze te weinig kunnen wegen op het beleid en omdat ze te weinig concrete veranderingen zien in de jeugdhulp zelf. Maar die zijn er wel, we moeten ze alleen duidelijker tonen. En we moeten hen voldoende ruimte geven om zelf thema's op de agenda te zetten, ook al passen die soms totaal niet in onze concepten. We moeten 'out of the box' denken. Zo kunnen we de vertegenwoordigers toch aan boord houden, want ze zijn een belangrijke bron van informatie en kennis. Dankzij hen kennen we de belangrijkste bekommernissen van ouders en jongeren. Vaak hebben die het gevoel dat er te weinig naar hun problemen wordt geluisterd of klagen ze over 'moeilijk taalgebruik'. Ze begrijpen ook niet altijd de precieze aanpak van hulpverleners. Die moeten goed beseffen dat ze met een kwetsbare groep te maken hebben. En ze moeten streven naar echte gelijkwaardigheid tussen henzelf en de cliënten."

Die gelijkwaardigheid is volgens onderzoeker Valérie Carrette een basisprincipe om met cliënten tot een echte dialoog over de jeugdhulp te komen. Dit vraagt van het beleid dat het open staat om samen met cliënten en hulpverleners, vanuit verschillende referentiekaders en ervaringen, na te denken over de jeugdhulp en uit te zoeken hoe de jeugdhulp beter kan. Het zoeken naar de essentiële opdracht van de jeugdhulp is voor jongeren en ouders belangrijk. Cliëntvertegenwoordigers in de studie zeggen daarover: "Rond hetzelfde thema zijn er dikwijls verschillende ervaringen. Toch komen we tot de essentie omdat het echt gaat over de mensen, de cliënten. Ik ben blij dat er ouders aan tafel zitten. Dat leren we ook aan elkaar, dat we moeten focussen op wat écht belangrijk is." Dit vraagt volgens Carrette een bereidheid van het beleid om de verscheidenheid aan ideeën, meningen, ervaringen met elkaar te confronteren. Het beleid moet ook durven twijfelen, zichzelf in vraag stellen en kwetsbaarheid toelaten om in dialoog een jeugdhulp te creëren die beter bijdraagt tot het welzijn van cliënten.

- ▶ www.kenniscentrumwvg.be
- ▶ *Het verslagboek van de studiedag over structurele cliëntparticipatie, waarop de resultaten van het onderzoek van het Kenniscentrum werden voorgesteld, is verkrijgbaar bij veerle.hendrickx@wvg.vlaanderen.be of op www.jeugdhulp.vlaanderen.be*

Jean-Pierre Vanhee, IJH: "We moeten 'out of the box' denken. Zo houden we de vertegenwoordigers van de jongeren aan boord, want ze zijn een belangrijke bron van informatie en kennis."

- ▶ www.vzwjong.be
- ▶ *Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum*

Spreekuur bij Kind en Gezin

Liever Triple P

Een onderzoek van het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (SWVG) ging na of het spreekuur voor gezinnen bij Kind en Gezin beter de methodiek van Triple P level 3 (3P3) gebruikt of die van het momenteel gebruikte Spreekuur Opvoedingsondersteuning (SU). Naast een grootschalig vragenlijstenonderzoek bij 232 gezinnen werd een kleinschalig deelonderzoek uitgevoerd bij 20 gezinnen. **Tekst Nico Krols / SWVG**

De onderzochte aanmeldingen van ouders tijdens het spreekuur betroffen voornamelijk slaapproblemen en gedragsproblemen bij de kinderen. De problemen waren in vergelijking met een normgroep ernstiger, maar nog niet klinisch. De ouders lieten tevens een verhoogde opvoedingsbelasting en minder doeltreffend opvoedgedrag optekenen. Algemeen bereiken beide spreekuurmethodieken (SU en 3P3) de problemen en de ouders waarvoor ze bedoeld zijn.

POSITIEVE EFFECTEN

Triple P level 3 en het Spreekuur Opvoedingsondersteuning hebben beide positieve effecten. Ze leiden tot een afname van de gedrags- en emotionele problemen bij de kinderen, een toename van het wel-

bevinden van de ouders, een toename van hun competentiegevoelens bij de opvoeding en meer ondersteunend opvoedgedrag. 3P3 is in beperkte mate doeltreffender dan het SU. Slechts enkele uitkomstmaten (de impact van de gedrags- en emotionele problemen op het functioneren van het kind, ondersteunend opvoedgedrag en gerichtheid op aanleren van regels) vertoonden een groter effect. In beide groepen zijn de ouders even tevreden over de hulp.

WAT IS TRIPLE P?

Triple P staat voor Positive Parenting Program. Deze Australische strategie voor opvoedings- en gezinsondersteuning streeft ernaar ernstige gedragsproblemen bij kinderen te voorkomen door de kennis, de vaardigheden en het vertrouwen van de ouders te vergroten. De 5 basisprincipes van Triple P zijn: kinderen een veilige en stimulerende omgeving bieden, kinderen laten leren door positieve ondersteuning, een aansprekende discipline hanteren, realistische verwachtingen hebben en goed voor jezelf zorgen.

WAT IS HET SPREEKUR?

Op momenten van onzekerheid bij de opvoeding kunnen ouders met kinderen tot 3 jaar bij Kind en Gezin terecht voor het spreekuur opvoedingsondersteuning. Een medewerker van Kind en Gezin die geschoold is in pedagogisch advies bespreekt met de ouders hun situatie. Dit kan in één of meerdere gesprekken van ongeveer een uur.

HET PROTOCOL HELPT

Het formuleren van doelen en het evalueren ervan gebeurt vaker in de 3P3-groep. De 3P3-groep realiseert deze doelstellingen ook meer. Het 3P3-protocol resulteerde in een kwaliteitsvollere hulp alsook in een groter aantal gerealiseerde werkzame factoren. Wellicht kan het 3P3-protocol onder bepaalde voorwaarden meer de realisatie van werkzame factoren bewerkstelligen. SU wordt dan weer gekenmerkt door een grotere handelingsvrijheid en een minder dwingende fasering.

- ▶ Voor meer info: joan.vanderfaellie@vub.ac.be
- ▶ www.steunpuntwvg.be
- ▶ Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

Marleen Finoulst bericht wetenschappelijk onderbouwd over gezondheid

“We willen gezond leven aantrekkelijk maken”

Gezond leven Nuchtere en nuttige informatie geven over gezondheid, voeding, bewegen en psychologie. Dat is de ambitie van het maandblad *Bodytalk*. De redactie heeft een netwerk met wetenschappers van alle Vlaamse universiteiten. “We kunnen schrijven zonder rekening te moeten houden met de industrie”, zegt hoofdredactrice Marleen Finoulst. **Tekst Eric Bracke | Foto’s Jan Locus**

Marleen Finoulst, hoofdredactrice Bodytalk: “Mensen zijn bereid meer te betalen voor een gezondheidsblad zonder reclame.”

Volgens hoofdredactrice Marleen Finoulst is de afwezigheid van advertenties in *Bodytalk* de sterkste troef van het blad. “Bodytalk is ontstaan door de samensmelting van drie academische nieuwsbrieven. Uit een enquête van de uitgever bleek dat er voldoende mensen bereid waren te betalen voor een gezondheidsblad zonder reclame.” Het blad werd gelanceerd in september 2006. Finoulst kreeg 2 jaar de tijd om een markt te vinden. Dat is haar gelukt. “Vandaag maken we een bescheiden winst. Samen met de Franstalige tegenhanger *Equilibre* bereiken we 30.000 trouwe abonnees.”

RECHT VOOR DE RAAP

De 3 oorspronkelijke nieuwsbrieven hadden ruim 5.000 lezers. Een deel van die lezers kwam niet meer naar *Bodytalk*. Finoulst: “Dat komt omdat we de academische inhoud hebben verbreed. We kozen voor een vulgariserende aanpak. De oorspronkelijke nieuwsbrieven waren niet ernstig genoeg voor de vakbladen, maar te taai voor het brede publiek. We hebben aan *Bodytalk* het thema psychologie toegevoegd, omdat we vaststellen dat mensen dat graag lezen. Er zijn nog andere bladen die daarop inspelen, maar bij ons moet het wetenschappelijk onderbouwd zijn.”

“Met ons blad proberen we gezond leven aantrekkelijk en hip te maken: eet elke dag groenten en fruit, en doe aan lichaamsbeweging. We willen tegengaan dat die boodschap afgezaagd klinkt. Mensen voelen zich ook schuldig omdat ze ongezond leven en proberen dat te compenseren door onder andere pillen te pakken. *Bodytalk* maakt zijn

lezers duidelijk dat de industrie daarop inspeelt door de boom van lightproducten en duur *functional food*. Wij bekijken de gezondheidsclaims van voedselproducenten kritisch. Ons standpunt is: eet gewoon gezond, dan heb je ook geen vitaminepillen nodig.”

“Als je afhankelijk bent van reclame is het moeilijk om zoiets vlakaf te verklaren. Maar wij kunnen schrijven wat we willen zonder dat we rekening moeten houden met de industrie. Zo heb ik vorige maand in mijn voorwoord verkondigd dat de bewering dat Yakult de weerstand vergroot, uit de lucht gegrepen is. Het kan positieve effecten hebben, maar wat betekent ‘de weerstand verhogen’?”

“Ook van dieetpillen durven wij te zeggen: dat is brol. Hetzelfde met dieetboeken die als zoete broodjes verkopen. Een dieetboek kan nuttig zijn, maar als je het nuchter bekijkt, zal je vaststellen dat een dieethype gewoon neerkomt op minder calorieën opnemen dan je verbruikt. Dan is het logisch dat je vermagerd. Maar het is bullshit dat je boterhammen met kaas of spaghetti met bolognaisesaus niet zou mogen combineren. Onze lezers appreciëren het dat we zeggen waar het op staat.”

DOELTREFFENDE REDACTIE

Naast ervaren journalisten schrijven er ook artsen, een seksuoloog, een diëtiste en een apotheker voor *Bodytalk*. De deskundigheid van de redactie is verzekerd. Finoulst, al 20 jaar actief in de medische pers, is zelf huisarts. “Natuurlijk hebben we ook een uitstekende eindredactie nodig. Je mag van academici niet verwachten dat ze allemaal vlot schrijven. Als we deskundigen interviewen, keuren zij de inhoud goed. Maar de vorm, de manier van formuleren is onze zaak.”

“Over nieuwigheden die hun nut nog niet hebben bewezen, schrijven we niet. We zullen ons altijd eerst bij specialisten aan de universiteiten informeren over wat die nieuwigheden waard zijn. Als er geen wetenschappelijke basis voor is, valt het onderwerp uit de boot. We hebben de alternatieve geneeskunde trouwens al een paar keer aangevallen in het blad en krijgen dan steevast een storm van reacties. Dat is typisch voor een sectaire sector. Wie kritisch is, tast het geloof van die mensen aan.”

“Maar we hebben evengoed al boze reacties gehad van de farma-industrie. Zoals toen ik had geschreven dat valpreventie belangrijker is bij osteoporose dan de medicijnen om botontkalking te voorkomen. Het is minstens even efficiënt om te zorgen dat oude mensen met broze beenderen niet vallen, door er bijvoorbeeld over te waken dat er geen

“We bekijken de gezondheidsclaims van voedselproducenten met een kritisch oog.”

losse tapijtjes of snoeren liggen. Dat zijn doeltreffende maatregelen die niets kosten, maar als je dat durft te zeggen, verwijten ze je pseudowetenschappelijk te zijn. Ik maak me daarover geen zorgen, er staan nog altijd enthousiaste wetenschappers achter ons blad.”

Over het preventiebeleid van de overheid zegt Finoulst dat het gebrek aan middelen

“Als er geen wetenschappelijke basis voor is, valt het onderwerp uit de boot.”

voor effectieve preventiecampagnes frustrerend is. “Er gebeurt wel wat rond bewegen en gezond eten op de werkvloer, maar het is nog te versnipperd. Er zou wat meer overkoepelende coördinatie mogen zijn. Opvolging is ook cruciaal als je resultaat wilt boeken. Wat niet helpt is een geïsoleerde campagne om meer groenten en fruit te eten, zoals gelanceerd in 2005 door toenmalig federaal minister van Volksgezondheid Rudy Demotte. Wel doeltreffend zijn de fruitdagen in de Vlaamse basisscholen. Kinderen brengen een dag van de week geen koeken, maar fruit mee naar school. Daardoor koopt men thuis meer fruit en blijkbaar eet ook de rest van het gezin na 2 jaar meer fruit. Dat schiet op.”

► *Bodytalk* heeft geen website. De inhoud van het laatste nummer vind je wel op www.knack.be onder het kanaal ‘gezondheid’

► Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

Nieuwe steunscenario's voor hulpbehoevenden

Een maximumfactuur voor niet-medische kosten?

Zorgkost Zo'n 117.000 hulpbehoevende Vlamingen krijgen maandelijks 130 euro van de Vlaamse Zorgverzekering. Naast de medische kosten lopen ook niet-medische kosten snel op. Het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (vroeger HIVA) onderzocht in opdracht van het Vlaams Zorgfonds verschillende scenario's voor een verhoogde tegemoetkoming. **Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto's Jan Locus**

Jef Pacolet, Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving: "De Zorgverzekering werkt al goed en er zijn eenvoudige manieren om ze nog te verbeteren."

Waarover spreken we als we het hebben over niet-medische kosten?

Jef Pacolet, Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving: "Dat kan gaan over warme maaltijden die aan huis geleverd worden, vervoersdiensten van en naar het ziekenhuis, aanpassingen aan de woning, maar ook en vooral eigen bijdragen in gezinszorg en poetsdienst. We hebben 527 hulpbehoevende mensen ondervraagd die de tegemoetkoming krijgen van de Vlaamse Zorgverzekering. Op basis van dat materiaal hebben we scenario's berekend voor een grotere tenlasteneming door de Vlaamse overheid, tussen bijna 0 en 68 miljoen euro. De huidige regering kan dus een keuze maken, zelfs in tijden van budgettaire krapte."

Hoe is de situatie vandaag?

"Met de huidige premie van 130 euro werk je voor een groot deel de bestaansonzekerheid weg bij ouderen die hoge niet-medische kosten hebben. Zonder die premie zitten ze soms onder de armoedegrens. Voor mensen met een laag pensioen is 130 euro een aanzienlijk bedrag. Door de premie daalt het aantal mensen in bestaansonzekerheid in die groep van 54% naar 38%. Op dit moment is het geen selectieve maatregel: je ontvangt de premie, of je nu een laag of hoog inkomen hebt. Ik noemde de Zorgverzekering vroeger een mirakel, omdat het zo snel zoveel mensen bereikt heeft. Toch ondersteunt zij lage inkomens extra. Er is een impliciete selectiviteit, want zo'n premie komt automatisch terecht bij ouderen met een lager inkomen. Net zij lopen een groter risico op hulpbehoevendheid."

Toch blijven mensen nog met veel niet-medische kosten zitten. Moet de premie opgetrokken worden?
"De Vlaamse overheid vroeg ons te onderzoeken

hoe de Zorgverzekering kon worden verbeterd. We moesten ook kijken of er een limiet kon worden opgelegd voor niet-medische kosten. De vraag is om welke kosten het gaat. Moeten medische kosten die niet door de ziekteverzekering gedekt worden door de Vlaamse Zorgverzekering ten laste genomen worden? Dat is niet de bedoeling. Vergoeden we mantelzorg? Al die factoren doen de factuur oplopen. In onze bevraging gebruikten we de ruimst mogelijke definitie: alle mogelijke niet-medische kosten. Als we al onze kostcategorieën optellen, komen we tot 217 euro per maand per hulpbehoevende. Als je er niet-reguliere poetshulp en logistieke hulp nog bijtelt, komen we op 350 euro uit. Als we ons beperken tot de duidelijke niet-medische kosten, dan komt het nog op gemiddeld 146 euro per maand. Het is uiteindelijk die kost die we wilden inperken voor de mensen die veel meer betalen dan 130 euro waarvoor ze al een tegemoetkoming krijgen. Een genereus stelsel zou de overheid 68 miljoen extra kunnen kosten, bovenop de 180 miljoen die nu nodig is om de tegemoetkoming van 130 euro te betalen.”

Zijn er alternatieven die makkelijker of goedkoper in te voeren zijn?

“Men zou kunnen differentiëren in functie van de afhankelijkheidsgraad. Ik ben enthousiast over de Vlaamse Zorgverzekering, maar het is spijtig dat voor iedereen hetzelfde tarief wordt gehanteerd. In het buitenland zien we dat er praktisch overal tegemoetkomingen uitgekeerd worden die afhankelijk zijn van de hulpbehoevendheid. We hebben afhankelijkheidschalen zoals de BEL-schaal en de Katz-schaal. Die gradaties bestaan. Waarom zouden ze dan niet gebruikt worden voor de thuiszorgpremie? Op die manier kan je de mensen die de zwaarste zorg nodig hebben een extra premie geven. Dit scenario vraagt een budget van 27 miljoen euro. Op die manier laten we de tegemoetkoming nauwer aansluiten bij de werkelijke kosten, zodat het budget kan worden gehalveerd.”

Is het ook een optie om de premie te laten afhangen van het inkomen?

“Dat is mogelijk. Als je enkel de mensen een extra tegemoetkoming zou geven als de nog niet gedekte kosten hoger zijn dan 3% van het inkomen, dan vallen enkel de allerhoogste inkomens uit het systeem. Dat kost dan budgettair 22 miljoen euro. Als je de grens daarentegen op 10% instelt, vallen mensen met een inkomen van 461 tot 1.096 euro per maand, naargelang hun kosten, ook al uit de boot. Weinig mensen zouden dan recht hebben op de premie. De budgettaire kost zou maar

1,4 miljoen bedragen. Als we enkel differentiëren op basis van de afhankelijkheidsgraad komen we uit bij de reeds aangehaalde 27 miljoen. Is de inkomens-toets dan werkelijk nodig? Als men de lat hoog legt, komt bijna niemand meer in aanmerking. Als men genereuzer is, kost het met of zonder inkomens-toets bijna evenveel. We maken het misschien best niet complexer dan het al is.”

Hoe moet het nu volgens u verder met de Vlaamse Zorgverzekering?

“Ik blijf enthousiast. De Zorgverzekering werkt goed en er zijn eenvoudige manieren om ze te verbeteren. Als we de afhankelijkheidschaal zouden toepassen, dan kunnen we de zaken laten vooruitgaan. Basistarieven in de gezinszorg moeten ook regelmatig bekeken worden, zowel qua complexiteit als qua niveau. De vraag is nu welke budgetten de minister in welke volgorde zal vrijmaken. Niet alles kan tegelijkertijd.”

“De Zorgverzekering is een mirakel. Ze heeft zo snel zoveel mensen bereikt.”

©/i

“Waarom zouden we de thuiszorgpremie niet aanpassen aan de graad van hulpbehoevendheid?”

- ▶ J. Pacolet, S. Merckx, N. Spruytte, S. Cabus, *Naar een verbeterde tenlasteneming van de kosten van niet-medische zorg thuis*, HIVA KULeuven, Leuven, 2009. 327 blz.
- ▶ www.hiva.be
- ▶ Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

Johan Braeckman over de invloed van Darwin op de wetenschap

“Aan **evolutiepsychologie** is niets bedreigends”

Het jaar van Darwin Op televisie, in boekhandels en in magazines, overal stoot je dit jaar op Charles Darwin. Ook in de cultuur- en gedragswetenschappen kan men niet langer om de erfenis van de evolutietheorie heen. “De evolutionair geïnspireerde wetenschappers hebben een voet tussen de deur en dat is een positieve zaak”, zegt hoogleraar filosofie Johan Braeckman (UGent). **Tekst Eric Bracke | Foto's Jan Locus**

Hoe zou u de kern van de evolutietheorie kort samenvatten?

Johan Braeckman: “De eerste stap in de theorie is dat organismen die over eigenschappen beschikken die hen beter aangepast maken aan de omgeving, statistisch genomen meer kans hebben langer te leven dan de andere organismen van dezelfde populatie of soort. Daardoor, alweer statistisch, hebben ze ook meer kans op voortplanting.”

“Als de eigenschappen die de organismen geschikt maken erfelijk overdraagbaar zijn, zullen ze in iedere volgende generatie aanwezig zijn. Dat is de tweede

stap. Darwin zelf kwam tot het inzicht dat er in iedere generatie weer variaties ontstaan in de goede eigenschappen.”

“De zaak is nog complexer omdat ook de omgeving kan veranderen. Cruciaal is dat in iedere generatie opnieuw selectie ontstaat. Diegenen met de beste eigenschappen leven gemiddeld langer en krijgen gemiddeld meer nakomelingen. Daardoor kan een accumulatief effect optreden. Zonder dit principe kun je het ontstaan van een oog, een knie, een zweepstaartje en alle andere wonderlijke adaptieve structuren in de levende natuur niet begrijpen.

Dat aanpassingsproces wordt bekrachtigd door factoren als schaarste, competitie en druk uit de omgeving. Die factoren kunnen de evolutie in sommige perioden enorm doen versnellen.”

Leidt het samenspel tussen variatie en selectie sowieso tot grotere complexiteit?

“Nee, dat is een van de misvattingen. Evolutie kan een versimpeling betekenen als dat beter is om problemen in de gewijzigde omgeving op te lossen. Evolutie is dus niet per se progressief. Zo konden de verre voorouders van de mol ooit zien. Wellicht zijn ze op een bepaald moment meer onder de grond gaan leven om te ontkomen aan hun natuurlijke vijanden. Daarna heeft de selectie mollen bevoordeeld die minder goed konden zien.”

Tot daar de theorie. In welke zin hebben deze inzichten invloed gehad op de wetenschappen?

“Alle disciplines in de biologie zijn allang niet meer denkbaar zonder de evolutietheorie. De inzichten van het evolutionair denken zijn ermee verweven. Dat is logisch omdat de vragen die de evolutietheorie gaandeweg beantwoord heeft, inzicht verschaffen in het ontstaan van functionele structuren, zoals ogen, vleugels, zweepstaartjes en blaadjes aan de bomen. Hoewel de adaptaties in de natuur het product zijn van een blind proces van variatie en selectie zijn ze meestal indrukwekkender dan onze culturele adaptaties.”

“De evolutietheorie beantwoordt ook vragen als: Waarom zijn er zoveel soorten? Ze verklaart de fossielen die we vinden. En meer recent ook de genetische verwantschap en de structuur van het genetisch materiaal. De evolutietheorie geeft eveneens een antwoord op de vraag waarom levende organismen opgescheept zitten met structuren die niet-

of disfunctioneel zijn zoals de appendix. Daar verklaringen voor vinden buiten de evolutietheorie is lastig.”

Hoe zit het met de invloed van het evolutionaire denken op andere dan de levenswetenschappen?

“Hoewel Darwin al een boek over emoties had geschreven vanuit evolutionair perspectief, heeft men dat aspect merkwaardig genoeg pas in de jaren ‘40 en ‘50 van de vorige

“Evolutie betekent niet per se vooruitgang.”

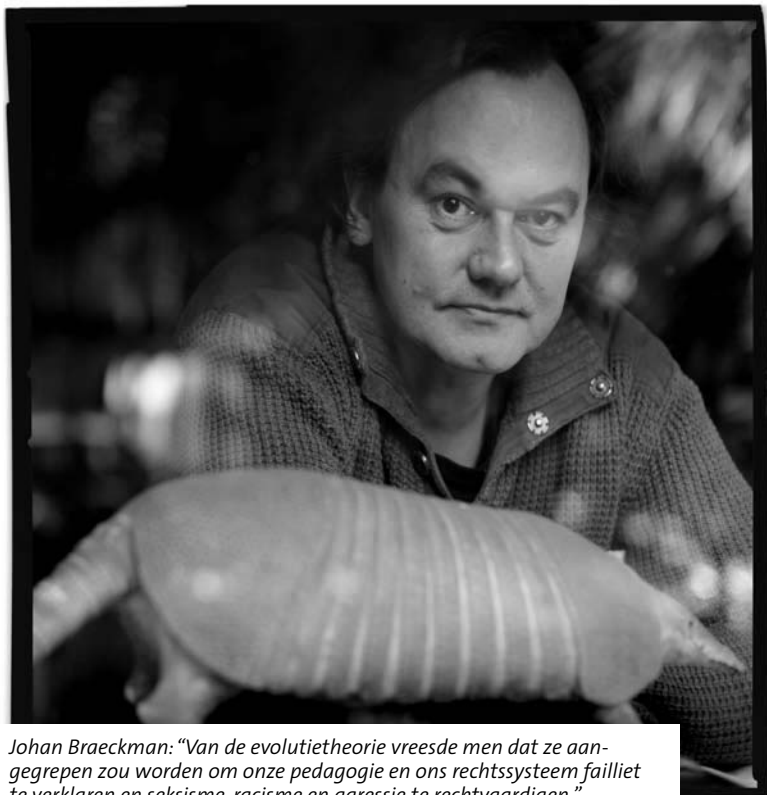
eeuw opgepikt. Gedragsbiologen als Konrad Lorenz en Niko Tinbergen kregen Nobelprijzen voor hun uitstekend onderzoek naar het gedrag van stekelbaarsjes, ganzen en eenden. Lorenz schreef later ook over agressie bij mensen. Volgens hem was agressie de aard van het beestje. Men probeerde Lorenz al snel verdacht te maken wegens vermeende nazisympathieën. Ook de Australische antropoloog Raymond Dart, die een beroemd fossiel van de *Australopithecus*

Johan Braeckman: “Recente studies geven aan dat de sociobiologie wetenschappelijk het pleit heeft gewonnen, maar de cultuur- en gedragswetenschappen beseffen het nog niet goed.”

HET MENSBEELD IN DE EVOLUTIONAIRE PSYCHOLOGIE

Evolutiepsychologen zoeken naar de evolutionaire herkomst van de psychologische mechanismen die we gebruiken om adaptieve problemen op te lossen. Dat zijn problemen waarmee elke generatie steeds opnieuw geconfronteerd werd. De evolutionaire psychologie veronderstelt dat we voor die problemen gespecialiseerde mechanismen ontwikkelden, adaptaties genoemd: walging voor bedorven voedsel, angst of woede als we met gevaar of vijanden in contact komen. Het mensbeeld van de evolutionaire psychologie komt bijgevolg neer op de verzameling van mentale adaptaties die we bezitten. De evolutionaire psychologie is van mening dat het klassieke onderscheid tussen ‘natuur’ en ‘cultuur’ vals is. Dankzij onze ‘natuurlijke’ vermogens zijn we in staat tot cultureel sterk verschillende vormen van gedrag. Evolutionaire psychologie beweert dus zeker niet dat alles genetisch is bepaald.

Johan Braeckman: "Van de evolutietheorie vreesde men dat ze aangegrepen zou worden om onze pedagogie en ons rechtssysteem failliet te verklaren en seksisme, racisme en agressie te rechtvaardigen."

africanus ontdekte, moest het ontgelden. Dert was van mening dat hij uit fossiele vondsten kon afleiden dat onze voorouders miljoenen jaren geleden elkaar voortdurend de schedel insloegen. Zijn visie op de hominiden als agressieve wezens heeft geleid tot de

beroemde beginscène van 2001: *A Space Odyssey*, de verfilming door Kubrick van het boek van Arthur C. Clarke. De boodschap van de beginscène is

Het is een misverstand dat de evolutiepsychologie een alternatieve visie is die zin in de plaats wil stellen van de bestaande disciplines.

dat mensen afkomstig zijn van agressieve wezens en dat die agressie nog in ons zit. Nu zouden we zeggen: die agressie zit in onze genen. Met de gruwelen van de nazi's in het achterhoofd klonk dat voor sommigen als een aannemelijke, zij het pessimistische uitleg. Maar het is betwistbaar of het de juiste invalshoek is om de mens te typeren en of deze karakteristiek evolutionair altijd al aanwezig is geweest."

De vroege pogingen om vanuit de evolutietheorie menselijk gedrag te begrijpen begonnen dus onder een slecht gesternte?

"Ze werden van meet af aan als gevaarlijk en politiek incorrect beschouwd. Pas in de jaren '90 ontwikkelt de evolutiepsychologie zich en krijg je de eerste studies die het verdienen in handboeken opgenomen te worden. Het bleef niet langer bij speculatie, maar

men deed ook aan experimenteel onderzoek. Er zijn recent goede studies verschenen die aangeven dat de sociobiologie wetenschappelijk het pleit heeft gewonnen, maar dat men het in de cultuur- en gedragswetenschappen nog niet goed beseft."

Ervaren psychologen de evolutiepsychologie als een bedreiging ?

"Hier en daar is er angst om academisch uit de markt geprijsd te worden door wetenschappers met een evolutionaire invalshoek. Maar het is een misverstand dat de evolutiepsychologie een alternatieve visie is die zich in de plaats wil stellen van de bestaande disciplines. Wat ze wel doet, is de historische dimensie toevoegen. De bijkomende waarde van de evolutiepsychologie is dat ze een middel aanreikt om de vraag te beantwoorden *hoe* het komt dat onderzoekers, zoals psychologen, sociologen, economen, vaststellen wat ze vaststellen met hun methoden en invalshoeken. Tot hiertoe is dat, vreemd genoeg, een afwezige vraag geweest."

"Neem nu de onmiskenbare vaststelling dat er verschillen in agressie zijn tussen mannen en vrouwen. Over alle culturen heen is een overweldigende meerderheid van de agressors jonge mannen. Het is geen kwestie van opvoeding. Ook de vaststelling dat testosteron een rol speelt, is nog geen evolutiepsychologische verklaring. De evolutiepsychologie vraagt zich namelijk af waarom jongemannen meer testosteron aanmaken. Zij zoekt het antwoord in onze evolutionaire geschiedenis. Daar gaat niets bedreigends van uit, iedereen wint erbij."

WAT IS EVOLUTIONAIRE PSYCHIATRIE?

De evolutionaire geneeskunde tracht te achterhalen waarom het zo vaak fout loopt met de mens, lichamenlijk en mentaal. Als subdiscipline gaat de evolutionaire psychiatrie ervan uit dat de moderne evolutiebiologie kan helpen om het ontstaan en verloop van psychiatrische aandoeningen te begrijpen. Er zijn diverse hypothesen. Sommigen denken dat de aandoeningen adaptaties zijn (net zoals pijn meestal niet pathologisch is, maar een adaptieve functie heeft). Anderen zien de aandoeningen als neveneffecten (bijproducten) van normaal werkende mechanismen. Nog anderen zijn van mening dat psychiatrische problemen ontstaan omdat mensen pas recent in miljoenensteden leven, niet langer aan jagen en verzamelen doen, omringd zijn door moderne technologie, enzovoort. Die laatste hypothese is de 'mismatch hypothese': onze mentale vermogens zijn niet meer aangepast aan de omgeving waarin we leven.

► www.johanbraeckman.be

► [Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum](http://www.weliswaar.be/forum)

Problematisch middelengebruik en intrafamiliaal geweld

Ge(s)laagd contact

Drugs en geweld Zowel druggebruik als intrafamiliaal geweld zijn taboes. De DrugLijn krijgt er vaak mee te maken en wil er meer over weten. De analyse van de registraties werd aan een literatuuronderzoek gekoppeld. De resultaten zijn te lezen in het rapport *Ge(s)laagd contact*. **Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto Bob Van Mol**

In 273 van de 9.888 DrugLijn-contacten werd tussen 1 maart 2007 en 31 augustus 2008 melding gemaakt van een vorm van geweld. In driekwart van de gevallen ging het om psychisch geweld, zo'n 60% maakte daarnaast ook melding van fysiek geweld. Zelden gaat het om een eenmalig feit. In meer dan 6 op de 10 gevallen komt het geweld vaker voor. Daarnaast vestigen de cijfers uit het rapport de aandacht op een groep slachtoffers die minder vaak in de literatuur aan bod komt: ouders die slachtoffer worden van geweld door hun druggebruikend kind. Tom Evenepoel, coördinator van de DrugLijn: "We hebben onze intuïtie gevolgd en zijn met het onderzoek begonnen. Het viel op dat nogal wat ouders in de loop van het telefoongesprek geweld door hun kinderen aanklaarten. De cijfers in het onderzoek bevestigen die intuïtie en zelfs meer dan dat." Ouders maken 60% uit van de groep die geweld signaleert. Ouders zijn sowieso wel de grootste groep van mensen die contact met de DrugLijn opneemt, maar toch verklaart dit niet helemaal waarom bijna 2 op 3 personen die geweld signaleren ook ouder zijn.

De DrugLijn registreerde enkel gevallen van intrafamiliaal geweld als bellers of mailers die zelf aanklaarten. Door het taboe op intrafamiliaal geweld twijfelen de onderzoekers er niet aan dat de cijfers lager liggen dan het werkelijke aantal gevallen. Volgens Evenepoel is de schaamte bij ouders groot: "Ze hebben het gevoel dat ze hun kind niet in de hand hebben en denken dat ze in hun opvoeding gefaald hebben. Dat versterkt het taboe. Ouders willen hun kind evenmin verloochenen en zullen daarom niet gauw vertellen dat hun kind zich tegenover hen gewelddadig gedraagt." Literatuuronderzoek en de ervaringen van de DrugLijn bevestigen dat intrafamiliaal geweld door drugsmisbruik niet genoeg aandacht kan krijgen. "De drugs zuigen vaak alle aandacht naar zich toe, terwijl er andere onderliggende problemen zijn", benadrukt Evenepoel. Het onderzoek bevestigt wat al langer geweten

was over drugs die aan geweld gelinkt worden. Alcohol en stimulerende drugs als speed en cocaïne lokken vaak agressief gedrag uit. Toch is er ook een vaststelling die minder voor de hand ligt. Cannabis staat niet bekend als een gewelduitlokkende drug, maar wordt toch vaak vermeld in conflict-situaties. Niet zozeer het effect van cannabis, maar het gebruik op zich kan voor stress in een gezin zorgen. In sommige gevallen leidt het tot psychisch of fysiek geweld. Drugs hebben dus niet enkel gezondheidsschade of juridische problemen als gevolg, maar richten ook in relaties schade aan.

De DrugLijn wil met dit rapport haar signaalfunctie vervullen. Eerder dan harde cijfers te brengen over de omvang van de problemen, wil de DrugLijn aandacht vragen voor de problematiek op zich.

Tom Evenepoel, de DrugLijn: "Ouders die slachtoffer zijn van intrafamiliaal geweld door hun druggebruikend kind krijgen nog te weinig aandacht."

- Het rapport *Ge(s)laagd contact* kan je downloaden of aanvragen op www.druglijn.be. Voor een gratis printversie: 078 15 10 20
- Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

Indicatoren voor geslaagde pleegzorg moeilijk vast te leggen

Versterk de pleegzorg

Gezinsvorm Op basis van twee literatuurstudies zochten Kathleen Verreth en Veerle Audenaert van het Kenniscentrum Welzijn, Volksgezondheid en Gezin uit wanneer pleegzorg aangewezen is. Indicatoren vaststellen voor een geslaagd pleegzorgtraject is geen eenvoudige zaak. **Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto's Jan Locus**

Jullie onderzochten hoe het pleegzorgbeleid in het buitenland georganiseerd is. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen met ons land?
Kathleen Verreth, Kenniscentrum WVG: "In Engeland, Nederland en Zweden heeft het beleid een speciale plaats gegeven aan pleegzorg. In Vlaanderen zijn we nog

"Pleegzorg werkt met mensen. Elke situatie is dus anders en vraagt een specifieke aanpak."

op zoek naar die plek. De laatste tijd groeit er bij ons een consensus om pleegzorg te versterken. In Zweden wordt al jaren een groot percentage kinderen in moeilijkheden opgevangen in pleeggezinnen. In Engeland was 'permanence' een

belangrijke beleidskeuze: binnen een bepaalde termijn bepalen of het kind wordt geadopteerd, voor lange termijn in pleegzorg blijft of terugkeert naar de familie."

Welke factoren bepalen of een pleegzorgplaatsing succesvol is of niet?

"Er zijn zoveel factoren die meespelen dat er geen eenvoudig antwoord bestaat. Leeftijd is een bepalende factor. Hoe jonger het kind, hoe meer kans op succes. De pleegouders spelen uiteraard een rol: hoe zijn ze, hoe vangen ze een kind op, hoe groot is hun draagkracht? De invloed van de ouders speelt ook mee: wat is de problematiek in het gezin, aanvaarden ze pleegzorg, kan het kind ooit terugkeren naar het gezin? De ondersteuning door de pleegzorgdienst bepaalt ook mee de kansen op succes."

Welke factoren verdienen volgens het onderzoek extra aandacht?

"Het tekort aan pleegouders is een tendens die je in alle landen tegenkomt. Hoe minder gezinnen zich kandidaat stellen, hoe kleiner de kans dat je een gezin vindt dat past bij het kind dat geplaatst moet worden. Ook in landen als Zweden, waar pleegzorg veel voorkomt, is dit een knelpunt."

In het onderzoek komen verschillende vormen van pleegzorg aan bod. Welke vormen bestaan er zoal?

"De duur en de intensiteit van de pleegzorg kunnen sterk verschillen. In veel landen bestaat er 'onderbroken pleegzorg'. Daarbij kunnen kinderen op weekdays bij pleegouders wonen en in het weekend bij hun eigen ouders zijn, of omgekeerd. Ook pleegzorg tijdens vakantieperiodes komt voor. Iets heel anders is therapeutische pleegzorg voor kinderen met ernstige psychische of gedragsproblemen. Ook in ons land blijkt er nood aan deze verschillende vormen."

Heeft een pleegouder ook ouderlijke macht over een kind?

“Nee. Dat is een knelpunt in de wetgeving in ons land. In principe zouden pleegouders bij elke dagelijkse beslissing over een pleegkind naar de ouders moeten bellen om toestemming te vragen. Men wordt pleegouder. Soms erkent de wetgeving die situatie. Dat levert een aantal voordelen op. Maar het is zeker niet zo dat in het familierecht beschreven staat wat de rechten en plichten van een pleegouder zijn. In de praktijk moet je heel wat beslissingen nemen over je pleegkind, terwijl je statuut dat eigenlijk niet toelaat. Dat wringt bij veel pleegouders. Er zijn nu wetsvoorstellen om eenvoudige beslissingen aan de pleegouders over te laten en hen te betrekken bij de procedure voor de jeugdrechter.”

Zijn er naast het tekort aan pleegouders en de beperkte rechtszekerheid nog knelpunten?

“De vergoeding van de pleegouders is beperkt tot een vergoeding van de kosten. Men wil het vrijwillige karakter van de pleegzorg behouden. In andere landen wordt gediscussieerd over een professionalisering van de pleegzorg. In Zweden gaat het die richting uit, als je de hoogte van de vergoedingen bekijkt. Ook in Engeland is de discussie nog bezig, onder meer omdat er private spelers op de pleegzorgmarkt zijn. Die zorgen ervoor dat de vergoedingen stijgen, wat er tegelijk voor zorgt dat er meer kandidaat-pleegouders zijn. Maar uit enquêtes blijkt dat het de pleegouders niet om het geld te doen is. Ze vinden het wel belangrijk een goede ondersteuning te krijgen van hun pleegzorgdienst.”

In het onderzoek staat dat Vlaanderen meer en meer aandacht heeft voor het ontwikkelen van visie en principes, maar dat daarnaast de nodige basis- en randvoorwaarden moeten worden gecreëerd. Wat houdt dat in?

“In pleegzorg moet er aandacht zijn voor het kind, voor de ouders en voor de pleegouders. Om die aandacht te kunnen geven hebben de pleegzorgdiensten voldoende mensen en middelen nodig. Pleegzorg is nu goedkoper dan residentiële zorg. Maar als je op de 3 fronten intensief wil werken, stijgen de kosten. De pleegzorg zou versterkt moeten worden. Maar de berekeningen zijn moeilijk omdat elke situatie anders is.”

Heeft het onderzoek indicatoren voor een geslaagd pleegzorgtraject kunnen vastleggen?

“Een pleegzorgsituatie heeft meer kans op slagen naarmate het kind jonger is, wanneer het kind geen zware hulpverleningsgeschiedenis heeft en wanneer er geen ernstige psychische problemen

Kathleen Verreth, Kenniscentrum WVG: “In pleegzorg moet er aandacht zijn voor het kind, voor de ouders en voor de pleegouders. Om die aandacht te kunnen geven hebben de pleegzorgdiensten voldoende mensen en middelen nodig.”

zijn. Maar in pleegzorg zijn er geen staalharde bewijzen voor wat werkt en wat niet. Je werkt met mensen: elke situatie is anders. Je kan streven naar zorg op maat. Hoe meer gezinnen zich kandidaat stellen als pleeggezin, hoe meer *matching* mogelijk is en hoe dichter we dat ideaal kunnen benaderen.”

► www.kenniscentrumwvg.be

► Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum

Lokale **actoren** smeden plannen

Lokaal sociaal beleid In opdracht van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van de Vlaamse overheid werden de lokale sociale beleidsplannen geanalyseerd. De plannen willen de lokale sociale dienstverlening voor elke burger zo toegankelijk mogelijk maken. Het rapport vat die intenties van de lokale besturen en hun partners voor de jaren 2008-2014 samen. **Tekst Liesbeth Van Braeckel | Foto's Jan Locus**

Het onderzoek kwam tot stand onder begeleiding van Leen Sannen van het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA-KUL). De belangrijkste thema's die aan bod komen in de plannen zijn huisvesting, welzijn, gezin, communicatie, werk, cultuur, sport en vrije tijd, gezondheid, toegankelijkheid en mobiliteit. Ontwikkelings-

Toegankelijke dienstverlening is bruikbaar, betrouwbaar, begrijpbaar, bekend, bereikbaar, beschikbaar en betaalbaar.

samenwerking, leefmilieu en justitie komen minder vaak aan bod. In het thema welzijn komen vooral ouderen in beeld. Bij huisvesting zijn kansengroepen ondervertegenwoor-

digd. Dit is anders bij cultuur, sport en vrije tijd, waar kansengroepen wel expliciet aan bod komen. Ook opvallend is dat de intenties zich in het thema mobiliteit vooral naar ouderen en personen met een handicap richten.

Zowat 8 op 10 gemeentebesturen werken samen met het OCMW in het kader van het lokaal sociaal beleid. Maar veel lokale besturen hebben ook de intentie om samen te werken met derden, voornamelijk met tewerkstellingsdiensten en huisvestingsactoren. In Haaltert wisselen gemeente en OCMW personeel uit. Boom, Hemiksem, Niel en Rumst zijn dan weer een mooi voorbeeld van intergemeentelijke samenwerking. En in Buggenhout gebeurt de afstemming van de wachtlijsten voor sociale huisvesting door een netwerk van drie sociale huisvestingsmaatschappijen, de diensten van de gemeente en het OCMW.

DE GEMEENTE EN HET OCMW COÖRDINEREN

In ruim 4 op 10 gevallen gebeurt de coördinatie door het gemeentebestuur en het OCMW samen. Wanneer de coördinatie door één partner opgenomen wordt, is dit meestal het OCMW. Het lokaal sociaal beleid is erop gericht de dienstverlening voor de burger zo toegankelijk mogelijk te maken. Deze toegankelijkheid wordt geanalyseerd aan de hand van de 7 B's: bruikbaarheid, betrouwbaarheid, begrijpbaarheid, bekendheid, bereikbaarheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid. In 20% van de onderzochte plannen is er een Sociaal Huis gerealiseerd. In de meerderheid van de gevallen gaat het over een fysiek Sociaal Huis. Andere gemeenten kiezen voor een combinatie van een fysiek Sociaal Huis en een netwerk tussen organisaties of alleen voor een netwerk. Eén gemeente opteerde uitsluitend voor een digitaal Sociaal Huis.

Toegankelijkheid is een belangrijk aspect van lokaal sociaal beleid.

De loketfunctie, informeren en doorverwijzen zijn de drie belangrijkste functies van een Sociaal Huis. Sommige gemeenten geven er nog andere functies aan. In Wervik heeft het Sociaal Huis een 'vuurtorenfunctie': wanneer de diensten van de gemeente en het OCMW gesloten zijn, neemt een callcenter de wacht over. Het rapport geeft een overzicht van de manier waarop deze functies in de praktijk worden omgezet. Het gaat niet alleen over informeren, maar ook over de begrijpbaarheid en de toegankelijkheid van de informatie. Bij de doorverwijsfunctie wordt een onderscheid gemaakt tussen interne en externe doorverwijzing. Herentals vertaalt dit in het motto 'de tweede deur is de juiste'. Verschillende hulpmiddelen vergemakkelijken de doorverwijsfunctie. Zo werd in Ieper de productencatalogus gekoppeld aan onlineaanvraagformulieren, de sociale kaart, de Rechtenverkenner en een mailsysteem tussen de verschillende medewerkers van de loketten.

PARTICIPATIE IN DE KINDERSCHOENEN

Lokale sociale beleidsplannen moeten aangeven op welke manier de bevolking en lokale actoren betrokken werden bij de voorbereiding en de uitvoering van de plannen. Vooral de participatie van ouderen valt op bij de voorbereiding. Bij verschillende lokale besturen staat participatie echter nog in de kinderschoenen. Het is een groeiproces. Vaak moeten eerst de banden tussen gemeente en OCMW aangehaald worden voor er plaats is voor bredere participatie.

Lokaal sociaal beleid is een veelzijdige term. Een gemeente kan kiezen welke thema's in het plan worden opgenomen, wat een grote diversiteit mogelijk maakt. In de analyse van de plannen komt die diversiteit duidelijk naar voren, zowel bij de thema's, doelgroepen, actoren als bij de invulling van het concept Sociaal Huis. In de plannen zijn goede en originele praktijken opgenomen die inspiratie bieden voor andere gemeenten bij de verdere invulling van hun lokaal sociaal beleid. De plannen moeten dynamisch opgevat worden. Het feit dat lokaal sociaal beleid over zoveel deelthema's gaat, maakt samenwerking op het terrein geen makkelijke zaak. Samenwerking kan men niet afdwingen en moet van onderuit groeien. Sommige besturen zijn toch vragende partij om meer slagkracht te krijgen. Een goed werkend lokaal sociaal beleid vraagt ook dat actoren elkaar en elkaars aanbod goed kennen. Het is echter niet altijd vanzelfsprekend om hiervoor tijd en geld vrij te maken. Tot slot zijn er ook enkele hiaten te melden in thema's en doelgroepen. Vooral allochtonen komen weinig aan bod. Ook is er weinig aandacht voor initiatieven die gericht zijn op kansarme buurten.

De huidige lokale sociale beleidsplannen moeten

*Leen Sannen, Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving:
"De samenwerking tussen gemeentebestuur en OCMW lijkt in positieve zin te evolueren."*

uiteraard geïnterpreteerd worden als intentieverklaringen. De uitdaging is om de voornemens in de praktijk om te zetten. De intenties zijn veelbelovend, maar pas na de eerste tussentijdse evaluatie zal duidelijk worden in hoeverre de lokale actoren erin slagen hun woorden in daden om te zetten.

► *Het rapport is te downloaden op www.kenniscentrumwvg.be*

► *Reacties welkom op www.weliswaar.be/forum*

De Sociale Staat van Vlaanderen 2009

De indrukwekkende essaybundel *De Sociale Staat van Vlaanderen 2009* "wil via meer diepgaande analyses op zoek gaan naar verklaringen, oorzaken en achtergronden" bij de (deel)aspecten van de sociale situatie in Vlaanderen, zoals die genoteerd worden in de jaarlijkse Vlaamse Regionale Indicatoren (VRIND).

De Sociale Staat van Vlaanderen wordt een tweejaarlijkse uitgave, waarvan de eerste aflevering als een nulnummer is opgevat. In 1980 werden de cultuurgemeenschappen en gewesten van de eerste staatshervorming voorzien van echte bevoegdheden over 'plaats- en persoonsgebonden aangelegenheden'. Dat is het beginpunt van de meeste verhalen die in *De Sociale Staat van Vlaanderen* worden beschreven. Dit ijkpunt plaatst heel wat ontwikkelingen in het juiste perspectief, gaande van wonen, arbeid en mobiliteit tot inkomensongelijkheid, etnisch-culturele diversiteit en gezondheidszorg.

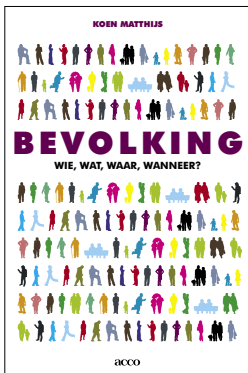
Lieve Vanderleyden, Marc Callens en Jo Noppe (red.),
De Sociale Staat van Vlaanderen 2009,
Studiedienst van de Vlaamse Regering, Brussel, 2009,
ISBN: 978 90 1817 910 6
Bestellen: www4.vlaanderen.be/dar/svr

Vlaanderen gepeild

Jaarlijks organiseert de Studiedienst van de Vlaamse Regering een survey bij 18- tot 85-jarige Nederlandstalige inwoners van het Vlaamse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit boek bevat de analyse van deze gegevens. Met bijdragen over thema's als onveiligheidsgevoelens, burgerschap, politieke en maatschappelijke participatie.

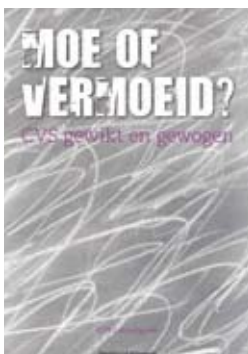
Vlaanderen gepeild! Studiedienst van de Vlaamse Regering, 2009, 336 p. Downloaden via www4.vlaanderen.be/dar/svr

Bevolking. Wie, wat, waar, wanneer?

Demografische gegevens zijn bepalend voor de manier waarop we onze maatschappij ervaren en beheren. Er is dan ook nood aan informatie en duiding van die demografische feiten. Dit boekje biedt een goeie inleiding.

Koen Matthijs, *Bevolking. Wie, wat, waar, wanneer?* Acco, 130 p., € 24,50.
ISBN 978 90 3347 590 0

Moe of vermoeid?

CVS gewikt en gewogen

De wetenschappelijke bijdragen over CVS worden afgewisseld met getuigenissen, gedichten en tekeningen. Achteraan vindt de lezer een overzicht van de verschillende CVS-criteria. Nuttige adressen en een handige woordenlijst sluiten het geheel af.

Moe of vermoeid? CVS gewikt en gewogen, Standaard Uitgeverij, 2009,
353 p., € 34,95. ISBN 978 90 3419 348 3

Ijskastmoeder

Leven met een aspergerkind

Bundel met columns van Janneke van Bockel die onder het pseudoniem Ijskastmoeder op het weblog van *de Volkskrant* schrijft over het leven met haar dochter met asperger.

Janneke van Bockel, *Ijskastmoeder. Leven met een aspergerkind*, Lannoo, 168 p., € 14,95.
ISBN 978 90 209 8605 1

▶ Meer boeken: www.weliswaar.be

Bewogen communicatie

Autisme en doofheid

Bewogen communicatie richt zich niet alleen naar mensen die betrokken zijn bij dove of slechthorende kinderen en volwassenen met autisme, maar naar iedereen die leeft of werkt met kinderen en volwassenen op het autismespectrum.

Jet Isarin en Roger Verpoorten, *Bewogen communicatie. Autisme en doofheid*, Acco, 2009, € 22,50. ISBN 978 90 3347 646 4

Zwartwerk in België

Een indicator van omvang en evolutie

De problematiek van sociale en fiscale fraude gaat verder dan de budgettaire dimensie. In dit boek wordt de werkelijke omvang van het probleem geschetst en er wordt aangedrongen om de strijd tegen fiscale en sociale fraude op te voeren, bijvoorbeeld via een op te richten observatorium.

Jozef Pacolet (e.a.), *Zwartwerk in België. Een indicator van omvang en evolutie*, Acco, 2009, 200 p., € 30. ISBN 978 90 3347 594 8

Weliswaar.be

Welzijns- en gezondheidsmagazine voor Vlaanderen uitgegeven door de Vlaamse overheid – Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Jaargang 15 – nummer 6
Editie december 2009

Redactie: Nico Krols, Liesbeth Van Braeckel

Eindredactie: Harold Polis

Medewerkers: Marjorie Blomme, Eric Bracke, Ria Goris, Goele Geeraert, Stefanie Van den Broeck

Tekeningen en cartoons: Ief Claessen, Gideon Kiefer, Mieke Lamiroy, Elisabeth Noels, Nora Theys

Fotografie: Jan Locus, Stephan Vanfleteren, Bob Van Mol, Carlo Verfaillie

Directie: Liesbeth Van Huffelen

Verantwoordelijke uitgever: Marc Morris, secretaris-generaal, Koning Albert II-laan 35, bus 30, 1030 Brussel

Contactpunt Nederland: Arthur Jansen Advies

Productie: Roularta Custom Media

Oplage: 42.000

Abonnementen, adreswijzigingen, annuleringen: weliswaar@abonnementen.be of 078 15 22 50. Bij adreswijziging oud én nieuw adres en abonneenummer vermelden. Ontvang je te veel of te weinig exemplaren? Laat het ons weten. Geef het abonnementsnummer op dat bij je adres vermeld staat.

Redactie: info@weliswaar.be.
Tel.: 02 553 33 76 of 02 553 07 32.
Fax: 02 553 31 40.

Vlaamse overheid – Departement WVG
Weliswaar
Koning Albert II-laan 35, bus 30, 1030 Brussel

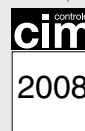
Wil je een kort bericht plaatsen?
www.weliswaar.be

De inhoud van de artikels weerspiegelt niet noodzakelijk de visie van de Vlaamse overheid.

Weliswaar kan geen lezersbrieven opnemen. Je reactie is altijd welkom op het redactieadres of info@weliswaar.be en www.weliswaar.be/forum

Weliswaar wordt gedrukt op milieuvriendelijk papier.

WIW 91.09 – JG 15/nr. 6

Lid van de Unie van de Periodieke Pers

Arm Europa

Over armoede en armoedebestrijding op het Europese niveau

2010 is het Europese jaar van de strijd tegen de armoede. Volgend najaar neemt België het voorzitterschap van de Europese Unie waar. Een aanleiding om stil te staan bij Europa en zijn rol in de armoedebestrijding.

Jan Vranken, Geert Campaert, Danielle Dierckx & An Van Haarlem (red.), *Arm Europa. Over armoede en armoedebestrijding op het Europese niveau*, Acco, 2009, 300 p., € 32,50. ISBN 978 90 3347 605 1

De verbeelding aan het woord

Creatieve werkvormen in zorg en welzijn

Zes creatieve werkvormen staan centraal in deze good practice. Ieder heeft zijn eigen opzet en doel: preventief, therapeutisch, artistiek, bewustmakend of gericht op empowerment. De doelgroep varieert van vluchtelingenkinderen tot leerlingen in het middelbaar onderwijs en de ouders van de kinderen.

Veronique Huijbregts en Aziza Sbity (red.), *De verbeelding aan het woord. Creatieve werkvormen in zorg en welzijn*, Mikado, 2009, 96 p., € 22,50. ISBN 978 90 77782 19 4

Wat heeft de website dat het magazine niet heeft?

Weliswaar.be in een oogopslag

De website van *Weliswaar* werd ingrijpend vernieuwd. De site is nu meer dan een onlinearchief: meerdere keren per week vind je op onze blog het laatste nieuws uit de sector. Wie zich inschrijft op onze RSS-feed is het snelst op de hoogte

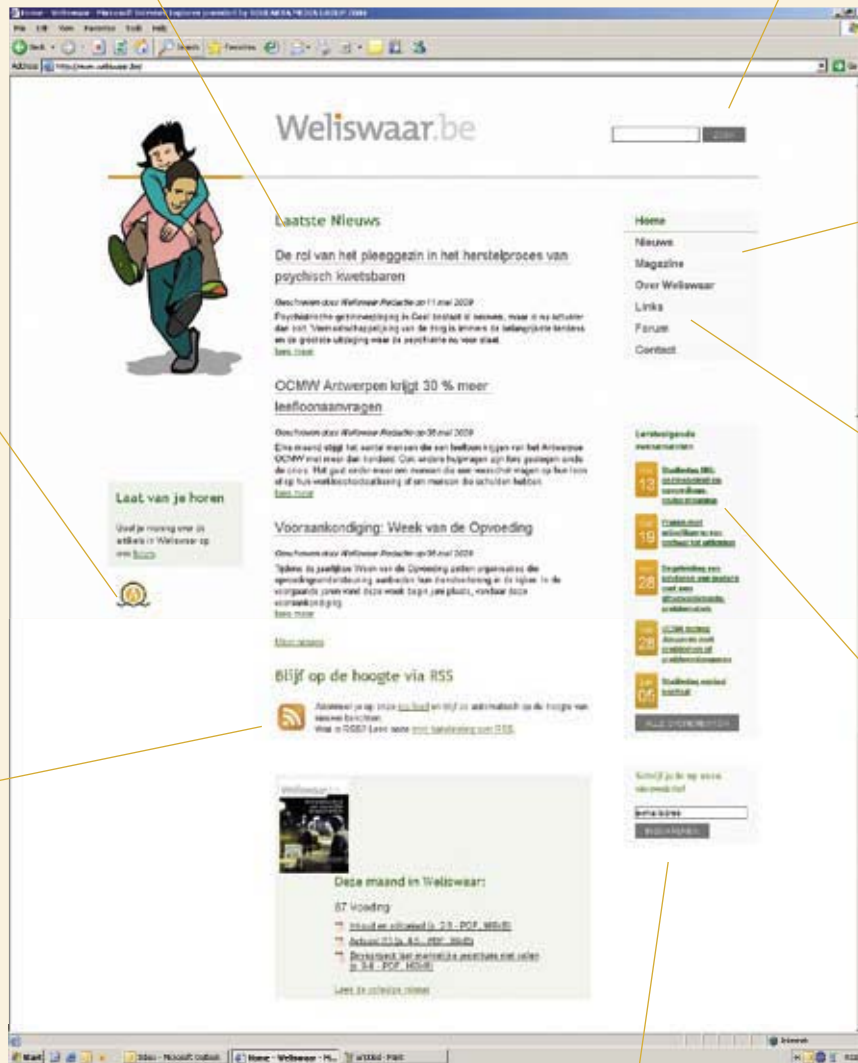
van nieuwe updates. Mensen met een mening discussiëren op het forum over *Weliswaar*-artikels en hete hangijzers uit de sector. **Nieuwsgierig geworden? Neem een kijkje op www.weliswaar.be!**

Blog: op onze nieuwsblog vind je meerdere keren per week het laatste nieuws uit de sector.

Zoekfunctie: zoek je informatie over een bepaald onderwerp of een oud artikel uit *Weliswaar*? Met een trefwoord in het zoekvenster doorzoek je tegelijk het archief en de nieuwsblog.

Forum: heb je zo je eigen idee over een onderwerp dat in *Weliswaar* aan bod kwam? Wil je een probleem voorleggen aan je collega's uit de zorgsector? Doe je zegje op het forum.

RSS: voeg onze RSS-feed toe aan je RSS-lezer en je krijgt automatisch een verwittiging wanneer er een nieuw bericht op de site staat. Weet je nog niet hoe RSS werkt? Op onze site lees je hoe je RSS makkelijk installeert.

Archief: in het onlinearchief vind je alle artikels van 2002 tot en met het recentste nummer.

Links: interessante links van voorzieningen, organisaties en instellingen. Je vindt ze op de linkenpagina.

Evenementen: studiedagen, evenementen, congressen... Onze kalender zet alles voor jou op een rijtje.

Nieuwsbrief: wil je weten wanneer de nieuwe editie eraan komt of een artikel lezen dat je niet in het magazine vindt? Schrijf je in en we mailen je geregeld onze nieuwsbrief.

Afgiftekantoor Gent X
Roularta Media Group
Meiboomlaan 33, 8800 Roeselare

TIJDSCHRIFT

Weliswaar, welzijns- en gezondheidsmagazine
verschijnt zesmaal per jaar
(februari, april, juni, september, november, december)
Machtigingsnummer 2386570
Erkenningsnummer P3A8091

UV